POESIA RUMÂNĂ

CERCETARE CRITICĂ

DE
TITU MAIORESCU

URMATĂ DE O ALEGERE DE POESII.

IASSI.
EDIȚIUNEA ȘI IMPRIMERIA SOCIETĂȚII JUNIMEA.
1867.

www.dacoromanica.ro

Domnului G. Nicinicu în semnu de sîncerâ stimâ și amicitiâ: C. Hurmuzaki

Dulcești
în 7 Sept. 1867.

POESIA RUMÂNA.

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ.

Cartea de faţă a fostu altfel projectată decăt se presintă publicului acum.

Sunt aproape doi ani de căndmembrii Societăţii Junimea consacră o parte din timpul fiecării şedinţe a lor la lectura poesiilor rumăne publicate pănă astăḑi, cu scopu de a compune pentru juna generaţiune rumănă o antologie, in care toate poesiile să fie dacă nu mai presus de or ce critică, cel puţin insuflate de unu simţimĕntu poeticu şi

www.dacoromanica.ro

ferite de injosire in concepţiune şi in espresiuni. Ănsĕ din miile de poesii cetite Societatea nu a pututu alege unu numĕru suficientu pentru a compune unu volumu, şi dintr'o colecţiune de poesii frumoase a eşitu o critică de poesii rele.

Critica se află la inceputul volumului, ear căteva esemple de poesii mai bune la fine, şi publicaţiunea intreagă este unu semnu caracteristicu al stării, in care a ajunsu literatura rumănă in anul 1867.

Iassi, in Iunie.

T. Maiorescu.

---

www.dacoromanica.ro

CUPRINSU.

Pág.

A. O cercetare critică asupra Poesiei Rumâne . . . . . 1—117

I. Condiţiunea materială a poesiei.

Teorie 1
Cuvinte determinate 9
Epitete 13
Personificări 17
Comparaţiuni 22
Resumatu şi observări asupra poesiei politice . . . 35

II. Condiţiunea ideală a poesiei.

Teorie 45
Transiţiune grabnică 56
Mărirea objectului 75
Desvoltare crescêndă spre culminaţiune 101

www.dacoromanica.ro

Pag.

Resumatu 112
Conclusiune 115

B. Esemple de poesii ţumăne . . . 119—206

I. Poésii lirice. 121
II. Fabule şi Epigrame 145
III. Balade. 165

www.dacoromanica.ro

POESIILE PUBLICATE.

Pag.

G. Alexandrescu.

Toporul și pădurea 147
Țiganul și purcelul 152
Cănele și cățelul 157
Măgarul resfățatu 162
Umbra lui Mircea 172
Ucigașul fără voie 187

V. Alexandri.

Stelele 64
Pescarul Bosforului 65
Dedicație 123
Cinel-cinel 130
Fĕtu Logofĕtu 169
Ceasul rĕu 182
Banul Mărăcină 194
Groza 204

Barbu Țiganul.

Dragi boeri de lumea nouă 79

www.dacoromanica.ro

D. Bolintineanu. Pag.

Mihaiu scăpăndu stindardul 167
Mircea la bătae 176
Capul Avarilor 180
Mărioara. 191
Daniil Sihastru. 199

M. D. Cornea.

Pe când frunda 'ngalbenită. 82
Nu vedi tu 136

G. Creţeanu.

Gondola 201

A. Donici.

Momiţa şi doue miţe 149
Racul, broasca şi ştiuca 154
Lupul şi cucul 159

Th. Gautier.

Norul 104

N. Georgescu.

Vecina noastră 139

Goethe.

Proverbu rimatu 22
Gheocelul şi albina 74
Măngăere in lacrimi 82
Craiul codrului 102

www.dacoromanica.ro

Pag.

Heine.

Ca unu rege e păstorul 22
Vocea muntelui 57
De-odată eu am desperatu 60
Aşu vrè ca durerile mele 60
Lacrima ce am vĕrsatu 64
Dacă privescu in ochii tĕi 73
Adese ochiul tĕu imi pare 73

I. Kerner.

Consolaţiune 76

Lachambaudie.

Rosa cea umedă 25

Lenau.

Pe a lacului surfaţă 107

I. Negruzzi.

Seninu şi furtună 137
Nepăsare 143
Epigramu 156

N. Nicoleanu.

Unei Doamne 134
O victimă 141
Epigramu 161

Poesii populare.

Frunḍă verde măru sălciu 80

www.dacoromanica.ro

Pag.

Cântecu spaniolu 77
Oltule, Olteţule 91
Frunḑă verde de piperu 95

T, Şerbănescu.

Privescu 128
Doru 132

A. Sihleanu.

Sonetu 126
Barcarola 178

Uhland.

Blestemul cântăreţului 105
Ciocârliile 108

I. Văcărescu.

Epigramu 151

www.dacoromanica.ro

CERCETARE CRITICĂ

ASUPRA

POESIEI RUMĂNE.

www.dacoromanica.ro

I.

Condiţiunea materială a poesiei.

Poesia, ca toate artele, este chemată a esprimà frumosul; in distingere de sciinţă, care se ocupă de adevĕru. Cea d'intăi şi cea mai mare diferinţă intre adevĕru şi frumosu este: că adevĕrul cuprinde numai idei, pe căud frumosul cuprinde idei manifestate in materie, *sensibilă*.

Este dar o condiţiune elementară a fiecărui opu de arte, de a avè unu materialu in care

www.dacoromanica.ro

sau prin care să'şi realizeze objectul. Astfel sculptura işi taie idea in lemnu sau in peatră, pictura şi-o esprimă prin colori, musica prin tonuri, şi aceasta constitue ceea ce s'a numitu mechanismul artelor. Numai poesia (şi aci vedem prima ei distingere de celelalte arte) nu află in lumea fisică unu materialu gata pentru scopurile ei. Căci cuvintele audite nu sunt materialu, ci numai organu de comunicare. Cine aude silabele unei poesii sanscrite fără a inţelege limba sanscrită, de şi poate primì o idee vagă de ritmul şi de eufonia cuvintelor, totuşi nu are impressiunea proprie a opului de arte, nici partea lui sensibilă, nici cea ideală; fiindcă sonul literelor nu are să ne impressionese ca tonu musicalu, ci mai ăntăi de toate ca unu vehiculu pentru a desceptà imaginile şi noţiunile corespunḍĕtoare cuvintelor, şi unde această desceptare lipsesce, lipsesce possibilitatea percepţiunei unei poesii. Din contra cine vede o pictură indică, şi fără a inţelege idea străină ce a incorporat'o poate artistul prin colori d. e. detaiul unui cultu necunoscutu alu anticităţii, are totuşi pe de-

www.dacoromanica.ro

plinu partea sensibilă a opului de arte și este in stare a o apreţuì. Colorile picturei sunt dar unu adevěratu materialu, asemene tonurile musicei, peatra sculpturei; ănsĕ cuvintele poesiei sunt de regulă numai unu mijlocu de comunicare intre poetu și auditoriu.

Unde este atunci materialul sensibilu alu poetului, fără care nu se poate produce unu opu de arte? Materialul poetului nu există in lumea din afară; elu se cuprinde numai in consciinţa noastră și se compune din imaginile reproduse ce ni le desceaptă auḍirea cuvintelor poetice. Cănd cetimu d. e. la Bolintineanu:

Intr'o sală 'ntinsă pintre căpitani
Stă pe tronu'i Mircea incărcatu de ani.

Astfel pintre trestii tinere 'nverḍite
Unu stejaru intinde braţe vestejite.

Astfel după dealuri verḍi și numai flori
Stă bĕţrănul munte albitu de ninsori,

www.dacoromanica.ro

partea materială din ceea ce este frumosu in această poesie, sunt imaginile provocate din fantasia noastră prin cuvintele poetului „Mircea incărcatu de ani, ca unu stejaru ce'şi intinde braţe vestejite pintre trestii, ca unu munte albitu de ninsori după dealuri verdi“ etc.

Prima condiţiune dar, o condiţiune materială sau mechanică, pentru ca să existe o poesie in genere, fie epică, fie lirică, fie dramatică, este: ca să se descepte prin cuvintele ei imagini sensibile in fantasia auditorului, şi togmai prin aceasta poesia se deosebesce de prosă ca unu genu aparte cu propria sa raţiune de a fi. Cuvĕntul prosaicu este chematu a'mi da noţiuni chiare, ănsĕ aceste noţiuni sunt abstracte, logice, desmaterializate, şi potu constituì astfel unu adevĕru şi o sciinţă, dar nici odată o arte şi unu opu frumosu. Frumosul nu este o idee teoretică, ci o idee invĕlită şi incorporată in formă sensibilă, şi de aceea cuvĕntul poeticu trebue să'mi reproducă această formă. Noţiunea abstractă „cina cea de taină“ poate fi adevĕrată, dacă ĕi cunoscu relaţiunile essenţiale din Istorie, ănsĕ pentru aceasta nu

www.dacoromanica.ro

este ăncă frumoasă; vroescu să facu din ea unu opu de arte, trebue să o incorporezu intr'o materie sensibilă, să mi-o depingu cu colori intr'unu tablou (Leonardo da Vinci) sau să o descriu cu cuvinte cari să'mi descepte imagini de sensibilitate adecuate cu objectul ei (Klopstock „Messias“).

Prin urmare unu şiru de cuvinte, care nu cuprindu alta decăt noţiuni reci, abstracte, fără imaginaţiune sensibilă, fie ele or- căt de bine rimate şi impărţite in silabe ritmice şi in strofe, totuşi nu sunt şi nu potu fi poesie, ci remănu prosă — o prosă rimată.

Pentru a demonstra cu rigoare acestu adevĕru — demonstraţiune cu atăt mai importantă, cu căt din ignorarea lui multe din poesiile noastre nici nu intră in categoria opurilor de arte, ci sunt prosă stricată prin rime — vomu intrà in căteva detaiuri a le producţiunilor adevĕrat poetice şi vomu arătà, cum o sumă de particularităţi essenţiale ale poesiilor celor mai frumoase se esplică numai pe baza acelui adevĕru.

---

www.dacoromanica.ro

Poetul, chematu a desceptà prin cuvintele ce le intrebuințeadă, aceleași imagini sensibile in consciința auditorului, ce și le inchipuesce elu in fantasia sa, are a se luptà cu o primă dificultate foarte insemnată: cu perderea crescéndă a elementului materialu in gândirea cuvintelor unei limbi. La inceputu, mai toate cuvintele corespundeau unei impressiuni sensibile, și cine le audia atunci, își reproducea prin ele acea imagine materială, din care se născuseră. Cu cât inaintează ânsĕ limba, cu cât esperiința se intinde peste mai multe cercuri și cuprinde cunoscința a tot mai multe objecte de același felu: cu atât cuvéntul ce le esprimă devine mai abstractu, caută a se potrivì cu toată suma de objecte căstigată din nou, perde una căte una din amintirile sensibile de mai nainte și, devenindu o noțiune generală, se ridică pe calea abstracțiunei spre sfera sciinței, ânsĕ se depărtează in proporțiune egală de sfera poesiei. Să luămu d. e. cuvéntul *eminentu*. Când dice astădi cineva „capacitate eminentă“, nu leagă nici o imagine sensibilă cu aceste cuvinte. Altfel a fostu in vechime,

www.dacoromanica.ro

in acea vechime romană, care a intrebuințatu pentru prima oară cuvĕntul *eminens*. *Eminens* sta in legătură cu vechiul *meno*, care insemnà a fi inălțatu, a se ridica peste o nivelă dată; de unde cuvĕntul *mensa* care mai nainte vrea să țică or ce ridicătură, masă, bancă, scenă pentru vinderea sclavilor, etc.; *e-minere* arăta o ridicătură mai frapantă decăt celelalte, scoasă la iveală dintre toate, și *eminens* cuprindea dar pe atunci o imagine sensibilă foarte semnificativă. Astăți a dispărutu elementul materialu din concepțiunea acestui cuvĕntu, *eminentu* este o noțiune esclusiv intelectuală. *Eminens* celu vechiu putea să fie o espressiune poetică, *eminentul* de astăți este o espressiune essential prosaică.

Ceea ce s'a intămplatu cu *eminens*, s'a intămplatu cu cele mai multe cuvinte a le limbei rumăne și a tuturor limbelor indo-europene: cuprinsul lor, in procesul psichologicu alu formărei noțiunilor, a devenitu așa de etericu, incăt nu mai possede decăt o slabă amintire de sensibilitate.

www.dacoromanica.ro

Ce importanţă are această eterizare pentru sciinţă, amu arătatu cu altă ocasĭune *). Resultatul ănsĕ pentru arte este: că poetul nu mai poate intrebuinţa toate cuvintele limbei simple aşa precum sunt admise astăḑi pentru insemnarea objectelor gândirei luĭ, ci trebue sau să le ilustreze cu epitete mai sensibile, sau să le invieze prin personificări sau să le materializeze prin comparaţiuni, in ori ce casu ănsĕ să aleagă dintre toate cuvintele ce esprimă aproape acelaşi lucru pe acele, care cuprindu cea mai mare dosă de sensibilitate potrivită cu inchipuirea fantasiei sale.

Dacă, precum amu arătatu, prin progresul logicu alu inteligiņţei limbistice intr'unu poporu gândirea cuvĕntului, care la inceputu avea trupu şi sufletu, şi-a perdut cu timpul trupul şi şi-a păstratu numai sufletul, unu sufletu rece şi logicu, oglindă fidelă a raţiunei omenesci: poetul trebue mai ăntăi de toate să incălḑească

*) „Despre scrierea limbei rumăne", public. a societăţii Junimea, pag. 142 — 150.

www.dacoromanica.ro

acestu productu și să resusciteze in imaginațiunea auditorului trupul evaporatu din vechiele concepțiuni de cuvinte.

---

1. Să privimu acum mai in detaiu mijloacele poeților de a ne sensibiliza gândirea cuvintelor. Primul mijlocu este de a alege cuvêntul celu mai puțin abstractu. Unu esemplu va lămurì pe deplinu această asserțiune. Când ḑicu „simtu durere“, cuvintele sunt numai prosaice, fiindcă-mi dau o noțiune intelectuală, dar nu mĕ silescu a o intrupà; când ḑicu „durerea me cuprinde“, locuțiunea a devenitu mai poetică, fiindcă verbul este expressivu sau, cum se ḑice, pitorescu. „Durerea mĕ pĕtrunde, durerea mĕ săgeată“, etc. sunt alte-variațiuni corespunḑĕtoare trebuinței de sensibilitate in cugetarea aceluiași lucru. Și astfel vedemu poeții preferindu cuvintelor abstracte pe cele ce esprimă o gândire mai individuală și calități mai palpabile.

www.dacoromanica.ro

A. Mureșanu in locu de a vorbi de armata turcească, de Russia, de patria română, cuvinte cu totul prosaice, sensibilizează aceste noțiuni și ḍice:

N'ajunse *iataganul* barbarei semi-lune,
A cărui plăgi fatale și aḍi le mai simțimu,
Acum se vîră *Cnuta in vetrele străbune* —
Dar martoru ne e Domnul, că vii nu o primimu!

Schiller, in „Moartea lui Wallenstein“ *) ḍice:

Pălăria
De admiralu mi-ai *smuls'o* de pe capu.

Și in altu locu:

Cu *ochiu posomoritu*
Privescu ei pe străini in țara lor,
Și bine le-aru venì să ne trimită
Acasă cu *unu pumnu de bani* etc.

*) Traducere rumână, publicată de Soc. „Junimea“, pag. 15, 22.

www.dacoromanica.ro

Camoëns ḑice (Lusiada, cântul V):

După ce amu trecutu linia arḑëndă ce sĕpară lumea 'n doue.

Din aceeaşi particularitate poetică se esplică farmecul fabulelor lui Lafontaine. Objectul acestor fabule este cunoscutu din alţi autori, poate nici unul nu este originalu alu lui. Dar ceea ce èste originalu in Lafontaine, este acea alegere admirabilă de cuvinte, prin care in modul celu mai simplu se esprimă lucrurile in natura lor palpabilă:

Maître corbeau sur un arbre *perché*
Tenait en son bec un fromage.
Maître renard par l'odeur *alléché*
etc.

Il ouvre un *large* bec, laisse tomber sa proie
etc.

Shakespeare, modelul celu mai perfectu pentru totu ce se va chiema vreodată fantasie

www.dacoromanica.ro

de poetu, se feresce până la exagerațiune de cuvinte abstracte și dacă le intrebuințează, le pune tot-deauna alăturea o imagine sensibilă.

Esemple se află pe fiecare pagine a operilor sale. Să ne mărginimu la căteva din cele traduse in rumănesce, din „Macbeth“ *).

Să potu *resturna* cu viteaza mea *limbă*
Ori ce te-ar depărtà de la *cercul de auru.*

„Cercul de auru“ in locu de coroana regească, la care aspira Macbeth.

La finele actului I ḍice Macbeth:

Sum deplin hotăritu: *intinsu e or ce nervu*
Spre teribila faptă.

In actul III, scena 1.

eu sum *rădăcina*
Și tatăl multor regi.

*) Traducere de P. Carp, publ. de Societ. „Junimea“, pag. 16, 23, 24, 52, 60.

www.dacoromanica.ro

In scena 4.

Am *innotatu in sănge* atăta de departe
Incăt de a mĕ'ntoarce tot aşa greu imi vine
Căt de-a merge nainte. In capu imi *clocotescu*
Curioase găndiri,
etc. etc.

Amis, ne *creusez* pas vos chères rêveries,

ḑice Victor Hugo (Feuilles d'automne, 29).

---

2. Alu doilea mijlocu ce'lu vedemu intrebuinţatu de poeţi. pentru a produce materialul sensibilu in găndirea cuvintelor din partea auditorului, sunt adjectivele şi adverbele, ceea ce s'a numitu „epitete ornante“. Substantivul şi verbul singuru, chiar căndu se referu deadreptul la objecte şi acţiuni materiale, nu producu in mintea noastră decăt o slabă amintire de sensibilitate, mai mult o năluciré a materiei, decăt o adevĕrată impressiune. Căndu

www.dacoromanica.ro

ţicemu d. e. Hasdrubal fu ucisu in bătălia de la Metaurus, nu ne gândimu la imaginile sensibile, ce ar trebuì să fie cuprinse in aceste cuvinte. Nici pe Hasdrubalu nu ni'lu inchipuimu in figura lui, nici uciderea nu ne-o reproducemu cu tot ce are ea de crăncenu, nici bătălia, nici riul Metaurus: aceste substantive şi verbi sunt numai semne uscate pentru gândirea abstractă a faptului istoricu, gândire esclusiv prosaică.

Poetul nu poate intrebuinţà asemene verbi şi substantive goale, ci este silitu a le imbrăcà, a le improspătà in partea lor sensibilă prin anume relevare a ei. Aci este causa, care ne esplică d. e. epitetele constante ce le aflămu in Homeru lăngă persoanele principale din epopeile sale. Homeru nu numesce pe Achillu singuru, nici pe Diomedu, nici pe Pallas Atene, etc. Căci ce sunt aceste nume? Cuvinte reci, cari nu silescu imaginaţiunea a'şi reproduce persoana in plenitudinea ei de viaţă palpabilă. De aceea Homeru ţice totdeauna *πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς* = Achillu celu grabnicu la picioru, şi te silesce astfel a'ţi construì in fantasia ta ima-

www.dacoromanica.ro

ginea sensibilă a eroului; Homeru ḑice *βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης* = Diomedu celu bunu la strigătu, *γλαυκῶπις Ἀθήνη* = Minerva cu ochiul albastru, etc.

Shakespeare in „Macbeth“, unde vorbesce Banquo cu vrăjitoarele *), le descrie:

Se vede că 'nṭelegeṭi,
Căci fiecare pune degetul *ciuntitu*
Pe *sbărcitele* buze.

Și in altu locu:

Voiu fi silitu să iau
De la noapte 'mprumutu vre una din a ei
Intunecate oare.

Alexandri, in eminenta sa poesie „Groza“, desceaptă cea mai vie impressiune prin adjectivele pline de sensibilitate, cu care insoṭesce objectele gândirei:

---

*) pag. 7 și 43 din ediṭiunea „Junimei“.

www.dacoromanica.ro

Galbenu ca făclia de *galbenă* ceară
Ce aproape'i ardea,
Pe o scăndură vechie aruncatu afară
De somnul celu vecinu Groz' acum dormea . . .
— — — — —

Unu moşneagu atuncea, cu o barbă *lungă*,
La Groza mergĕnd,
Scoase doi bani *neteḑi* din *vechia* sa pungă,
Lăngă mortu ii puse, măna'i sărutănd,
Mai făcù o cruce şi ḑise plăngĕnd, etc.

Tot epitetele producu impresiunea pitorescă şi marcată in poesia lui „Strunga“, d. e. in strofa a 6-a.

Opt voinici cu spete *late*
Şi cu măneci *suflecate*
Stau cu puscele 'ncărcate.

Frumosu este adjectivul sensibilu in strofa lui Mureseanu.

Inalţă'ţi *lata* frunte şi caută'n juru de tine
Cum stau ca braḑi in munte voinici sute de mii . . .

www.dacoromanica.ro

Foarte plasticu in descrierile sale este Bolintineanu.

Noaptea se intinde și din geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vĕrsà.

— — —

Colo sub o neagră stăncă
Geme riul spumĕtoru,
Pacea nopții e adăncă,
Luna doarme pe unu noru.

— — —

Caigi! vedi, noaptea vine
După dealuri *fumegăndu*.

— — —

Pe unu piscu selbaticu și *vijeliosu*
Unde urlă'n poale Argeșul spumosu,
Este o cetate.

etc.

———

3. Unu altu mijlocu de a realizà aceeași condițiune indispensabilă a frumosului poeticu

www.dacoromanica.ro

sunt personificările objectelor nemișcătoare sau prea abstracte, precum și a calităților și acțiunilor. Prin aceasta se introduce in gândirea cuvintelor o nouă mișcare, neobicinuită in prosă și togmai de aceea surprinḑătoare, ce desceaptă imaginea sensibilă și coloreaḑă schema palidă a cuvĕntului prin cea mai energică visiune.

Dejà Homeru nu mai intrebuințează verbul simplu *a săgetà*, ci ḑice:

> Săgeata sboară cu voluptate pentru
> a gusta carnea inimică.

In Horațiu grija se urcă pe corăbii

> Scandit aeratas vitiosa naves
> Cura.
>
> Od. II. 16.

In Sofocle ajutorul are „ochi voioși“ etc.

Cea mai pitorescă fantasie și in această privință o are earăși Shakespeare.

www.dacoromanica.ro

Lumina a intratu
Dejà cu noaptea 'n luptă,

ḍice Lady Macbeth *).

Sacrilegul omoru a calcatu sfăntul templu
Al regelui, furănd viața din altaru

strigă Macduff.

Păn' a nu măntuì
Nocturnul liliacu monachescul seu sboru
Și păn 'a nu trage cornorutul găndacu
Somnoros băziind, clopotul de noapte
Se 'mplinesce-o faptă de crudă pomenire,

prevestesce Macbeth.

Grozavul omoru,
Ce santinela sa, lupul, l'a treḍitu
Urlăndu-i ora nopții, pășesce stachiosu . . . .
Păměntu nestrămutatu, n'auḍi pasul meu
Or unde m'ar purtà, ca nu pietrele tale
Destainuindu-mi fapta, să lipsească pe noapte
De grozava tăcere ce-acum nevoesce.

---

*) „Macbeth", edit. Junimei, pag. 60, 34, 50, 26, 27.

www.dacoromanica.ro

Trecĕndu la literatura noastră, deşi nu ne putemu asceptà la aceeaşi fantasie viguroasă, totuşi constatămu întrebuinţarea aceluiaşi mijlocu de personificare.

In esemplul dejà citatu din Bolintineanu:

Colo sub o neagră stăncă
Geme riul spumătoru,
Pacea nopţii e adăncă,
Luna doarme pe unu noru,

impressiunea produsă prin această strofă provine mai ales din personificarea lunei in versul din urmă.

Asemene in o poesie a lui Gr. Alecsandrescu:

Este oara nălucirii: unu morměntu se desvělesce,
O fantomă 'ncoronată din elu ese — o zărescu,
Ese — vine cătră ţermuri — stă — in preajma sa privesce —
Riul inapoi se trage, munţii vĕrful işi clătescu.

Dintre toate poesiile „D-lui Marelui Logofĕtu“ I. Văcărescu, (publicate la 1848),

www.dacoromanica.ro

singurele strofe acceptabile, afară de cea publicată in colecțiunea de față, ne paru a fi cele d'intăi din „o ți și o noapte de primăvară la Văcărești“, și frumusețea lor depinde mai ales de la personificarea amorului :

N'am să scapu, in pieptu portu dorul
Peste ape, peste munți,
Vĕdu că peste mări amorul
Cănd o vrea, își face punți.

La Carpați mi-am adus jalea,
Lor am vrut s'o hărăzescu :
Resunetul, frunda, valea,
Apele mi-o immulțescu !

Mii de pedici, mii de curse
Peste firea toat'a 'ntinsu,
Lacrimi in zadar sunt curse :
Unde-oiu merge, eu sunt prinsu.

Aceste esemple vor fi de ajunsu pentru a da o idee despre personificările poetice și pentru a probà, că și ele sunt născute din necesitatea

www.dacoromanica.ro

de a sensibilizà gândirea prea abstractă a cuvintelor.

---

4. Să mai observămu in fine încă unu modu, prin care poetul caută a ajunge la același resultatu, — comparațiunea, metafora, tropul in genere. Unu objectu alu gândirei se pune in paralelă cu altul, care trebue să fie sensibilu, și cu cât această paralelă este mai nouă și mai frapantă, cu atât imaginațiunea este silită a'și construì figurele sensibile cuprinse in cuvinte.

Talentu fără norocu
E de prisosu:
Tămiea fără focu
N'are mirosu,

dice Goethe in proverbele sale rimate.

H. Heine compară:

Ca unu rege e păstorul,
Tronu e dealul inverdițu,

www.dacoromanica.ro

Ear coroană e deasupra'i
Soarele celu strălucitu.

La picioare ĕi sunt mieii
Curtizani linguşitori,
Cavaleri ĕi sunt viţeii
Ce aleargă pintre flori.

Ţapii sunt actori de curte,
Ear cănd păsĕri ciripescu,
Clopotele cănd resună
Facu orchestrul celu regescu.

Şi toţi cănta şi incănta,
Apa 'ncepe a şoptì,
Şi cu arbori 'mpreună
Voru pe rege-a adormì.

In acestu timpu stăpănesce
Unu ministru, acelu căne
Ce lătrănd vrea să arete
Că veghiază peste stăne.

Ca din visu oftează Prinţul:
Cărmuirea e prea grea!
Ah! aşi vrea să fiu acasă
Şi lăngă regina mea.

www.dacoromanica.ro

Pe-al ei sinu se odihnesce
Capul meu celu obositu,
Și in ochi-'i se cuprinde
Unu imperiu nemărginitu!

De tous les océans votre course a vu l'onde,
Helas! et vous feriez une ceinture au monde
Du sillon du vaisseau,

compară V. Hugo. (Feuilles d'automne 6).

Tandis que votre ami, moins heureux et moins sage,
Attendait des saisons l'uniforme passage
Dans le même horizon;
Et comme l'arbre vert qui de loin la dessine
A sa porte effeuillant ses jours, prenait racine
Au seuil de sa maison!

Ca unu globu de auru luna strălucea,

incepe Bolintineanu una din cunoscutele sale balade istorice.

www.dacoromanica.ro

Mihaiu mândrul vine eară
Falnicu ca unu stilpu de pară,

ḑice Alecsandri.

Amoru, schintee smulsă din raḑele ceresci,

compară Nic. N. in poesia sa „o victimă“.

Demnă de insemnatu este in fine următoarea poesie a unui poetu francesu mai puțin cunoscutu, Lachambeaudie:

ROSA CEA UMEDĂ *).

Alina cu-a sa mamă pe cămpu mergĕndu odată
Vĕḑù regina florilor, o rosă adorată,
Plecăndu'și sinul fragedu de roă inundatu.
Spre-a uṣură pe floare de umeda povară
Ea scuturâ de creangă — dar frunḑa cea uṣoară
Cu roa deodată din rosă a picatu.

Copila versâ lacrimi; ear muma 'ngrijitoare
Ei ḑise: Veḑi efectul, ce graba-a doběnditu!

*) Traducere de V. P.

www.dacoromanica.ro

„De aşteptai o raḑă s'ajungă de la soare,
„Ea umeda povară din floare-ar fi sorbitu.

„Copilo, sunt in lume dureri aşa profunde
„Pe care şi iubirea'i datoare a respecta,
„Sunt rele vai! de care destinul ne pĕtrunde
„Şi singuru timpul numai le poate uşurà".

Doue observaţiuni intre cele multe, ce se potu face asupra acestei materii, ne paru la ordinea ḑilei pentru starea actuală a poesiilor noastre rumăne: cea d'intĕi se referă la noutatea, cea de a doua la justeţa comparaţiunilor.

Puntul de plecare pentru or ce comparare poetică a fostu necesitatea sensibilizărei objectelor. Ănsĕ pentru ca acestu scopu să se ajungă, comparaţiunea trebue să fie relativ nouă, altfel nu produce nici o imagine. Cea ce amu arătatu că se intămplă cu cuvinte, se intămplă şi cu comparaţiuni: prin usul ḑilnicu işi perdu elementul sensibilu. Auḑindu tot mereu una şi aceeaşi comparare, nu mai avemu pentru ea atenţiune şi nu ne mai reproducemu cuprinsul materialu. Cănd ḑicu d. e. curajosu ca unu

www.dacoromanica.ro

leu, nu'mi mai amintescu figura leului, ci primescu locuţiunea oare cum ca unu semnu convenţionalu pentru gândirea abstractă a unei calităţi. Precum prin deasa intrebuinţare se tocescu monetele şi se perde chipul şi pajura esprimate pe ele, aşa din comparaţiunile prea des auḑite se sterge imaginea sensibilă; şi cu aceasta toată raţiunea lor de a fi.

Remăne acum la tactul limbisticu alu poetului de a simţì, care metaforă se poate intrebuinţà cu succesu şi care a incetatu de a mai fi comparaţiune sensibilă şi prin urmare trebuesce pentru unu timpu sau cu totul depărtată sau celu puţin modificată in poesie. In această privinţă noue ne pare, că in poesiile rumăne de astăḑi sunt mai ales trei imagini aşa de usate şi abusate, incăt poeţii cei tineri aru face bine să se ferească de ele: aceste sunt florile, stelele şi filomelele.

Toate amantele poeţilor nostri sunt ca o florişoară sau ca o steluţă sau ca amĕndoue in acelaşi timpu (lucru mai greu de inchipuitu), toţi prinţii, toate aniversarele, toate „ḑilele mărite“ sunt ca o stea mare, şi toate impres-

www.dacoromanica.ro

siunile poetice se desceaptă când cântă filomela. Astăḑi ănsĕ amu cetitu atătea flori și floricele, stele, steluțe, stelișoare și filomele in versurile rumăne, incăt acum primimu aceste cuvinte numai ca nisce semne uscate, obicinuite in vorbire, prin urmare fără nici unu resultatu poeticu.

Spre a mai putè fi intrebuințate asemene metafore in literatura rumănă, trebuescu improspătate in modu originalu prin alte cuvinte, cari să fie in stare a renasce din nou imaginile in toată frumusețea lor primitivă. Drept modelu poate servì poesia lui Alexandri „Dedicațiune".

Tu care ești perdută in neagra vecinicie,
Stea dulce și iubită a sufletului meu

O blăndă, mult duioasă și tainică lumină . . .

Aci imaginea își produce efectul ei, fiindcă este preparată și rennoită prin celelalte cuvinte marcate: tu care ești *perdută in neagra* vecinicie, etc.

Căt de slabe din contră (pentru a nu spune

www.dacoromanica.ro

unu cuvĕntu mai energicu) sunt comparaţiuni ca aceste:

Căci eu in lume sunt ca o floare,
Şi cu iubirea mĕ mai nutrescu,
Ş'a filomelei dulce cântare
Pare că'mi ḍice: ah, te iubescu!

— — —

Dragă Elizo, tu eşti mai dulce
Decăt o roză, decăt unu crinu.

— — —

Frumoasă ca o roză erai in astă lume,
Frumoasă ca o floare, ca floarea delicată.

— — —

Tu eşti o stelă, ce dai lumină . . .

— — —

Ce e noaptea, cănd nu cântă
Filomele pintre flori?
etc.

Dacă e vorba să comparămu tot cu flori, să ne luămu mai bine de esemplu poesiile populare, chiar cele mai de rĕndu, cari toate au cel puţin originalitate in determinarea florilor şi nu vorbescu numai de roze şi de crini.

www.dacoromanica.ro

Cât este de espresivă următoarea strofă, născută pe stradele Bucurescilor!

Frundă verde măru sălciu
La grădină 'n Cismegiu
Doue fete frumușele
Mi-a furatu mințile mele:
Una cacheșe și naltă
Ca o dalie invoaltă,
Alta blondă mijlocie
Ca o jună iasomie,
Una are ochi de mură
Care inimele fură,
Alta doue viorele
Ce te scoate din oprele.
etc.

A doua condițiune pentru admiterea comparațiunilor este: ca ele să fie juste. Comparațiunile sunt chemate a da o imagine sensibilă pentru gândirea prea abstractă, ânsă această imagine trebue să fie potrivită cu gândirea, altfel sensibilizarea ei produce contradicere și constitue o eroare. E de necrędutu, cât de des pĕcătuescu scriitorii in contra acestei regule elementare a conceperei, intrebuințând comparări false sau pline de confusiune.

www.dacoromanica.ro

Să ne mai mirămu de cei nechemați și nealeși, când putemu cità asemene erori chiar in poeții nostri cei mai eminenți. Eacă cum compară unul dintre ei:

Pe când steaoa se oglindă
In isvorul tăinuitu,
Crinul merge de colindă
Câmpul verde și 'nfloritu,

Și in cupa lui adună
Lacrimele de pe flori,
Ce cu rațele din lună
Se sărutu ca dulci surori.

Ear când soarele s 'aprinde
Pe alu ceriului altaru,
Crinul vesel ei intinde
Cupa'i de mărgăritaru.

Astfel tu, copilă dalbă,
Când in lume te ivesci,
Culegi roua dulce, albă,
De pe crinii sufletesci;

Și când cerul in lumină
Te desceaptă despre ziori,

www.dacoromanica.ro

A ta inimă 'i închină
Feciorescele-i comori.

Cuvintele frumoase, dar comparațiunea confusă, impossibilă, indată ce incerci a'ți desemnà imaginile intrebuințate.

Această parte a poesiilor rumăne moderne este plină de erori in parte așa de comice, incăt potu devenì unu izvoru bogatu pentru almanace humoristice, și cu căt autorul vrea să fie mai solemnu sau mai duiosu, cu atăt, se 'nțelege, impressiunea este mai ridiculă.

Unu poetu compară:

Primăvara cea dorită de la sferele senine
Pe-a zefirului aripe intre noi voioasă vine,
Sub ușoarele ei pasuri mii de flori au resăritu,
Cămpul, muntele și codrul de nou ear au inverdițu,
Aerul seninu s'adapă de-a suflărei ei miroase,
Și din sinu'i rourează pe țarine ploi mănoase.

Primăvara vine cu pașuri ușoare și ploă din sinu!

www.dacoromanica.ro

Altul ḑice:

Talia 'ți naltă și subțirică,
Ochii tei negri de abanosu,
Măna ta albă și mititică
Face din tine unu ceru stelosu.

Talie inaltă, ochi negri și mănă mică facu unu ceru stelosu!

Unu poetu căntă:

Să fiu zefirul, să fiu zambilă,
Prin cele fete să saltu ușoru.

Să salte prin fete ca zefirul sau ca zambila!

Altul compară:

Sus la Petricica
Căud mergea fetica
Și sta ḑiulica,
Viței păḑea —
Își lua de furcă,
Și ca o haiducă
Și ca o năducă
In tufișu *torcea!*

www.dacoromanica.ro

Și in altu locu:

Ochii cum ii joacă
Ca la o șerpoaică,
Ca o panduroaică, etc.

Cetimu intr'o foae nouă din Iassi (Septemvrie 1866):

Adoru tare adevĕrul,
Ilu adoru că e frumosu,
Precum e in floare mărul,
Al liveḍii pomu frumosu.

Adevĕrul frumosu ca mărul!

Unul incepe:

Belă copilă, de graṭii plină,
Musă sublimă, soare d'amoru,
Coruri de nimfe pe buza-ṭi lină
Le vĕḍu cum joacă incetișoru.

Inchipuiṭi-vĕ o buză lină, pe care joacă coruri de nimfe!

www.dacoromanica.ro

Unul se adresează la iubita sa:

Tu floare frumușică, ca cerul de măreață,
Ca dĕnsul de albastră. . . .

Ear altul ḑice:

Aste inimi prea 'nfocate
Cu stilpări de nemurire
De al păcei imnu legate
Cântu a patriei iubire!

Ce imagine teribilă! Inimi infocate, legate de unu imnu cu stilpări de nemurire!

Dar destul și prea destul de această infirmerie a literaturei rumăne, și să revenimu in fine la partea serioasă a cercetărilor, ce ne ocupă.

Recapitulănd resultatul dobĕnditu din analizarea precedentă a detaiurilor poetice, constatăm

www.dacoromanica.ro

ca demonstrate următoarele propositiuni din inceputul disertațiunei:

Particularitățile stilului poeticu (espressiuni determinate, epitete, personificări, comparațiuni) purcedu toate din trebuința de a sensibiliza gândirea obiectelor; aceasta provine din necessitatea de a crea poesiei elementul materialu, ce nu'lu află gata afară din sine, de care ânsĕ nu se poate lipsi nici unu opu de arte, frumosul fiind togmai esprimarea unei idei sub o formă sensibilă corespundĕtoare.

Din aceste reflecțiuni înțelegemu in același timpu ce vrea să dică mult discutata originalitate a poetului. Poetul nu este și nu poate fi totdeauna nou in idea realizată: dar nou și originalu trebue să fie in vestmĕntul sensibilu, cu care o invĕlesce și care ilu reproduce in imaginațiunea noastră. Sujetul poesielor, impressiunile lirice, passiunile omenesci, frumusețile naturei sunt aceleași de cănd lumea; nouă ânsĕ și in perpetuu variată este incorporarea lor in arte: aci cuvĕntul poetului stabilesce unu raportu pănă atunci necunoscutu intre lumea

www.dacoromanica.ro

intelectuală și cea materială și descopere astfel o nouă harmonie a naturei.

Ne pare importantu a instistà asupra acestor adevĕruri fundamentale a le literaturei: căci togmai ele sunt astădi perdute din consciința junei noastre generațiuni, și deaceea astădi suntemu in periculu de a nu mai avè poesie, adecă de a nu mai avè unul din puternicele mijloace de cultură a le societăței rumăne. Este probabilu, că politica ne a surpatu mica temelie artistică ce o pusesĕră in țeara noastră poeții adevĕrați Alexandri, Bolintineanu *), Gr. Alexandrescu. Atăt cel puțin este siguru, că cele mai rele aberrațiuni, cele mai decădute

*) Intelegemu pe Bolintineanu de mai nainte, până la 1852, când se făcù publicarea primelor sale poesii; căci peste ultimele lucrĕri a le D-sale (Eumenidele, etc.) trebue să aruncămu unu vĕlu de pudoare.

www.dacoromanica.ro

produceri intre poesiile noastre de la unu timpu incoace, sunt cele ce au primitu in cuprinsul lor elemente politice. Și causa se înțelege ușor: politica este unu productu esclusivu alu rațiunei logice, poesia este și trebue să fie unu productu alu fantasiei (altfel nici nu are materialu): una dar eschide pe cealaltă.

De aceea vedemu, că poesiile politice precum și cele rele istorice, au toate vițiul corespundetoru: de a fi lipsite de sensibilitatea poetică. Esemple voru esplica mai bine, ce insemnează aceasta, și pentru mai multă lămurire să incepemu cu o poesie foarte caracteristică a unei celebrități de a le noastre cătră C. Negri.

O Negri! inamicii a totu ce dă mărire
Și viață Romăniei nu'ți voru putè iertà
Că ai luatu o parte de lauri la unire
Prin insistința ta!

A face-unu singuru popolu, o singură domnie
Din doo; a restringe atăția postulani,
Crezi tu, că o se facă vr'odată bucurie
Acestor sclavi tirani?

www.dacoromanica.ro

Cuvĕntul datorie spre ţeară, e unu nume!
Şi patria o umbră, mărirea unu eresu!
A face să remăe despreţuită 'n lume
Şi 'n umbră mai ales,

A pune interesul persoanelor nainte
De interesul ţerei, a nu simţi vr'unu doru
Cănd jugul reu apasă aceste locuri sănte
Aceasta'i legea lor! etc.

Toate aceste strofe cuprindu unu şiru de cuvinte reci, fără imagine, şi prin urmare nici nu sunt poesie: sunt unu articul de jurnalu pusu in rime, — o monstruositate literară. Dacă unu adevĕratu talentu poeticu a ajunsu la această decadenţă, ce să mai aşteptămu de la ceilalţi?

Unul ne face următoarea „poesie“ epică:

CEI 300 EROI DE LA SATUL PUTINEIUL (1594).

Cu o despărţire de Romăni aleasă,
Din oastea cea bravă a lui Bravu trasă,
Radu, Stroe, Preda, cei trei fraţi Buzesci,
Şi Stoica şi Radu, fraţi Calomfiresci,

www.dacoromanica.ro

In câteva ore batu oastea tatară
Și in doue rĕnduri ei o sfărîmară;
Apoi punu pe goană hordele barbare,
Secerănd cununa cea nemuritoare.

In această luptă trei sute Olteni,
Bravi ca și eroii din Călugĕreni,
Singuri se luptară, bravii mei Romăni,
Cu douespreḑece de mii de păgăni:
Toți intr'o unire, bravii mei jurară
Pe păgăni să'nvingă, sau cu toți să moară.

— — —

Satul Putineiul fu in douĕ ḑile
Celebra strimtoare de la Termopile,
Ear Pandurii nostri eroii Spartani;
Sufletele acelor trei sute Fabiani
In Romăni trecură in acea ḑi toți
Ca să nemurească p'ai lor strănepoți.

Manualul de Istorie alu lui Laurianu, pusu in stanțe și trochee, și ăncă și aceste ca vai de ele.

Unu altu scriitoru, care acum debutează in poesie, se adresează intr'unu ḑiaru (din Octomvrie 1866) la Dumneḑeu și'i spune intre altele:

www.dacoromanica.ro

Impĕraţi, regi, principi dară, toţi sunt o necesitate
Pentru popoli: unii sciu să'şi implinească datoria ce-ai impusu,
Altul ănsĕ, plinu d'orgoliu, speculează onestitate,
Calcă in picioare legea, făr'a fi de tine pusu.

Triste scene, suferinţe, care strigă resbunare;
Totu cei sacru, nici virtute, toate aruncate'n vĕntu —
E tiranul! Elu domnesce fără vr'o neruşinare.
Tată, fiu, soţie, frate la elu nu'i decăt cuvĕntu.

Totu ce ceru eu de la Tine, este grabnică scăpare
A acelor carii sufĕru maltratări necontenit.
Ai puterea'n măna, Doamne; fă, şi 'ndată va dispare
Suferinţele mulţimei — şi tiranii au peritu!

Şi aşa mai departe in vr'o ḑece strofe, şi nota-bene toată această declamaţiune politică este numai o introducere pentru a ajunge la esprimarea dorinţei de a'şi revedè amanta:

Elvirița absentează, nu'i viaţă pe păměntu.

Intr'unu altu ḑiaru nou (din Augustu 1866) cetimu:

www.dacoromanica.ro

Să `scriu la ode linguşitoare
N'amu obiceiul, mărturisescu;
Chiar de cuvinte măgulitoare
In totdeauna mĕ cam ferescu;
Dar cu plăcere şi cu căldură
Aşi scrie multe, pre legea mea
Strămbe, sucite, fără mĕsură,
Fără de vină cum aşi putè.

Aşi face una acelui care
Democraţia ar sprijini,
Şi monstruoasa centralizare
Ca pe o spaimă o ar goni
— — —

Aşi face una cu mulţemire
Acelui spiritu ingrijitoru,
Ce prin scoli bune mai cu grăbire
Ar da lumina şi in poporu
— — —

Aşi dura una celui ce-ar face
Jidani in ţeară să nu zărimu,
Să ne mai lese in bună pace
Fără de dĕnşii ca să trăimu,
etc.

Sperămu, că din opposiţiunea frapantă intre citaţiunile din urmă şi intre poesiile citate

www.dacoromanica.ro

mai nainte, lectorul va fi simțitu diferința radicală ce separă poesia de prosă fie aceasta simplă, fie rimată, și va fi înțelesu că inainte de a putè fi vorba de poesie, trebue cel puțin să se implinească condițiunea mechanică a or cărui opu de arte: aflarea materialului sensibilu, care pentru poesie consistă in imaginile sensibile desceptate prin cuvinte.

Odată această condițiune implinită, incepe tĕrĕmul artelor, possibilitatea frumosului, critica estetică, și de aci inainte vinu apoi cerințele artistice: ca dicțiunea să nu fie prea materializată prin imagini, ca cuvintele să fie așa de bine alese, incăt să intrupeze in modul celu mai simplu și pregnantu ideile poetului etc. După mĕsura acestor cerințe se dovedesce apoi adevĕratul poetu, și se distinge chiar și in privința cuvintelor literatura classică de literatura decadinței. Dar, după cum amu veḑutu, de aceste considerațiuni mai inalte nu s'a tractatu in paginile precedente, și nici nu credemu opportunu de a se tracta in literatura noastră, prea tĕnĕră ăncă pentru o estetică mai intinsă. Pentru noi a fostu prima

www.dacoromanica.ro

necessitate: a marcà in modu demonstrativu linia de separare intre poesie și celelalte genuri literare, pentru ca cel puțin pe această cale să se lățească in juna generațiune unu simțiměntu mai justu despre primele elemente ale artei poetice.

www.dacoromanica.ro

II.

Condițiunea ideală a poesiei.

Trecĕndu la partea a doua a disertațiunei noastre, ne propunemu a analizà, care este in privința *ideilor* esprimate de poetu condițiunea, fără a cărei implinire nici nu poate esistà poesia.

O vechie impărțire a tuturor objectelor gândirei omenesci face distingerea intre lumea interioară sau sufletească și intre lumea esterioară sau fisică. Ănsĕ și această lume fisică

www.dacoromanica.ro

esistă pentru noi numai intrucăt simțimu ceva din ocasiunea ei. Astfel toate objectele gândirei, fie esterne fie interne, se potu privì la unu singuru locu și se potu apoi distinge dintr'unu altu puntu de vedere mai unitu: in objecte a le rațiunei reci sau logice, și in objecte a le simțimĕntului sau passionale, distingere provenită din cunoscuta diferință intre minte și inimă.

Paralel cu această diferință constatămu pentru scopul ce ne ocupă, următoarea propositiune limitativă: *idea sau objectul esprimatu prin poesie este totdeauna unu simțimĕntu sau o passiune, și nici odată o cugetare esclusiv intelectuală sau care se ție de tĕrĕmul scientificu, fie in teorie fie in aplicare practică.*

Prin urmare iubirea, ura, tristețea, bucuria, desperarea, mănia, etc. sunt sujete poetice; invĕțătura, preceptele morale, politica, etc. sunt objecte a le sciinței și nici odată a le artelor; singurul rolu ce'lu potu jucà ele in representarea frumosului, este de a servì de

www.dacoromanica.ro

ocasiune pentru esprimarea simțimêntului și passiunei, tema eternă a frumoaselor arte *).

Și pentru ce aceasta?

Câteva din causele fundamentale ce osebescu cele doue sfere a le gândirei omenesci, ne paru destul de simple pentru a putè fi esplicate in disertațiunea de față fără prea lunge diversiuni.

Și mai ântâi poesia este unu productu de luxu alu vieței intelectuale, *une noble inutilité*, cum a ḍisu așa de bine Me. de Staël. Ea nu aduce mulțimei unu folosu astfel de palpabilu incât să o atragă de la sine, numai din motivul unui interesu egoisticu; ea există pentru noi numai intrucât ne poate atrage și interessa prin plăcerea estetică. Ânsĕ o condițiune, fără

*) Goethe in „Faust“ vorbesce mult de sciințe, Corneille in „Horace“ de fapte din Istoria Romană, Scribe (dacă este permisu a'lu numì lângă acesti doi) in „Verre d'eau“ de politica engleză: ânsĕ toate aceste numai pentru a arătà *à propos* de ele simțimintele și passiunile omenesci.

www.dacoromanica.ro

care nu poate fi interesu și plăcere, este: ca mai ăntăi de toate poesia să fie înțeleasă, să vorbească la consciința tuturor. Prin urmare ea nu'și poate alege sujete, cari se ținu de dominiul ocupațiunilor esclusive, precum sunt cele scienţifice, fiindcă aceste remănu neînțelese pentru marea majoritate a poporului, ci este datoare a ne representà simțiminte și passiuni, fiindcă numai aceste sunt comune tuturor oamenilor, sunt materia înțeleasă și interessantă pentru toți. Ceea ce separă pe oameni de o laltă este cuprinsul diferitu cu care 'și-au implinitu mintea; ceea ce'i unesce, este identitatea mișcărilor de care se pětrunde inima lor.

Dar chiar mărginindu-se poetul scienţificu la acea minimă parte din publicu, care se alcătuesce din oameni speciali, din politici, filologi, etc., se nasce pentru dĕnsul o nouă barieră: ceea ce, chiar pe acestu tĕrĕmu, este interessantu astăḑi, nu a fostu interessantu eri și nu mai interesează mâne, și o poesie insufleţită numai de asemene objecte aru perde din anu in anu din atracțiunea ei.

www.dacoromanica.ro

Astăḑi se interesează societatea politică rumănă la decentralizare; societatea, ce se mai ocupă de cercetări limbistice, la unificarea ortografiei şi la terminaţiunile cuvintelor noue: voru trece oare mulţi ani, pănă căud aceste cestiuni să fie sterse de la ordinea ḑilei? Odată decentralizarea făcută, ortografia şi limba unificate, mişcarea causată prin aceste ocupaţiuni trecĕtoare va incetà, şi nimene nu le va putè reinvià in propriul lor interesu intrinsecu.

Prin urmare poesia rătăcită in sfera sciinţei şi a politicei remăne ăntĕi neinţeleasă şi neinteresantă pentru marea majoritate a oamenilor contimpurani, şi este al doilea perdută la generaţiunile următoare chiar pentru cercul restrinsu de indiviḑi, pentru care a avutu unu sensu şi o atracţiune in ḑioa nascerei ei.

Ănsĕ prea rară este, este de prea mare preţu şi valoare acea concepţiune a spiritului omeńescu, ce se numesce poesie, pentru a fi espusă vicisitudinei mobile a intereselor omenesci. De magica figură ce poetul a creat'o din abundanţa inimei sale, trebue să se frăngă valul timpului şi să o lase intactă pentru ge-

www.dacoromanica.ro

neraţiunile viitoare ca o scumpă moscenire seculară a geniului omenescu.

Numai copii cei necopţi pentru a-şi face o grădină, taie florile şi frunḍele din tulpina lor şi le aşeaḍă in nisipul spulberatu: cea d'intăi suflare a vĕntului le doboară, cea d'intăi raḍă a soarelui le vestejesce. Dar natura, marea noastră invĕţătoare, işi implăntă rădăcina stejarului in pătura cea mai aduncă şi constantă a păměntului şi de acolo dă creaţiunei sale putere de a se luptà şi de a trăì.

Să analizămu acum o altă causă, mult mai importantă, pentru care poesia nu poate tractà objecte scienţifice.

Frumoasele arte, şi poesia mai ăntăi, sunt *repaosul inteligińţei.* In mijlocul fluctuaţiunei perpetue, de care este mişcatu acelu straniu productu alu formaţiunilor animalice, ce se numesce minte omenească, artea se stabilesce ca unu limanu adăpostitu, spre a redà inteligińţei agitate o linisce salutară. Aceasta a fostu causa, din care s'a născutu odinioară poesia intre oameni; aceasta este causa, din

www.dacoromanica.ro

care astăḑi işi păstrează valoarea ei nemĕsurată pentru fericirea geniului omenescu.

Dar activitatea scienţifică nu se potrivesce cu astă chiemare a poesiei. Căci sciinţa provine din acea insuşire innăscută a minţii noastre, prin care suntemu in perpetuu siliţi a intimpinà or ce fenomenu alu naturei cu cele doue intrebări specific omenesci: din ce causă? şi spre ce efectu? Ănsĕ primul efectu ce-lu descoperimu, se arată a fi totdeodată o causă pentru unu altu efectu, care la rĕndul seu este noua causă pentru alte efecte — şi pe nesimţite se deschide inaintea noastră linia timpului, care ne duce inainte intr'unu viitoru nemărginitu. Şi asemene cercetăndu inapoi ni se arată prima causă a unui fenomenu ca fiindu şi ea efectul unei alte cause, care earăşi este efectul unei cause mai anterioare, şi aşa mai departe se deschide şi indărătul nostru aceeaşi linie infinită a timpului. Şi astfeliu omenirea, impinsă in sufletul ei de forma apriorică a causalităţii, se urcă şi se coboară pe scara timpului in sus şi in jos, pănă cănd minţile imbĕtrănite a le ge-

www.dacoromanica.ro

neraţiunii actuale se pleacă la păměntu şi lasă altei generaţiuni sarcina de a impinge peatra lui Sisifos cu unu pasu mai nainte; această altă generaţiune o lasă generaţiunilor viitoare, şi aşa mai departe se desvoaltă sciinţa şi nu are nicăeri repaosu şi nici odată finitu: căci prima causă şi ultimul efectu sunt refusate minţii ominesci: nici o limită eternă nu ne opresce, dar etern ne opresce o limită.

In această stare a inteligiţei active se coboară artea ca o consolaţiune binefăcĕtoare. Ea prinde atenţiunea neliniscită şi agitată spre infinitu, şi presentăndu-i o idee mărginită in forma sensibilă a frumosului, ĕi da liniscea contemplativă şi unu repaosu intelectualu. Poesia in specialu trebue să ne decline spiritul de la inlănţuirea nexului causalu, să ne manifesteze idei cu inceputu şi cu finitu şi să dee astfel o satisfacţiune spiritului omenescu. De aceea ea este datoare să ne indrepteze spre simţiminte şi pasiuni. Căci togmai simţimintele şi pasiunile sunt actele de sine stătătoare in viaţa omenească; ele au o nascere şi o terminare pronunţată, au unu inceputu

www.dacoromanica.ro

simțitu și o catastrofă hotărită și sunt dar objecte presentabile sub forma finită a sensibilității.

Celelalte arte, prin chiar condițiunile lor materiale, sunt restrinse in acestu cercu esteticu și sunt ferite de rătăcirea scienție: nici idei politice, nici regule limbistice nu se potu sculptà in peatră sau esprimà in musică*). Poesia singură este in pericolu de a-și confundà sfera, și aceasta din causă, că ea intrebuințează acelașu organu pentru ideile ei, pe care-lu intrebuințează și sciința pentru a le sale: adecă limbagiul omenescu. Cu atăt mai mult ănsĕ este de datoria poetului a-și indreptà atențiunea spre diferința intre aceste doue sfere osebite și a liberà mintea obosită din perpetua causalitate.

---

*) Nimic nu este absolutu in omenire. Jurnale din Noemvrie 1866 ne spunu, că unu Americanu a pusu Constituțiunea Statelor-Unite in musică; dar cel puțin aceasta ni se spune ca o monstruositate americană. — Când se va simți cu aceeași chiaritate de toți ai nostri, că o poesie asupra Constituțiunii este tot așa de monstruoasă ca acea musică americană!

www.dacoromanica.ro

Recapitulându resultatul dobânditu din cercetarea teoretică de păn'acum, afirmămu din nou adevĕrul cu care amu inceputu: ideea sau objectul poesiei nu poate fi decăt unu simțiměntu sau o pasiune. Și precum amu făcutu in partea I., așa vomu arătà și in această parte, că insușirile esențiale a le poesiilor celor frumoase in privința ideilor lor se esplică numai pe baza acestui adevĕru.

Poetul, chematu a esprimà simțirile omenesci, a aflatu in insași natura lor legea după care să se conducă. Intre deosebirile ce distingu afectulu in genere, fie simțiměntu fie pasiune, de celelalte stări a le sufletului, se potu cità următoarele ca principale:

1) O mai mare repejune a mișcării ideilor. Observațiunea respectivă o poate face or cine. Esemplul celu mai lămuritu dintre toate ni-lu presintă spaima, cu prodigioasa sumă de idei ce ne străbatu minea in momentele ei.

2) O exagerare sau cel puțin o mărire și o nouă privire a objectelor sub impresiunea simți-

www.dacoromanica.ro

mĕntului şi a pasiunei. Lucrurile gândite iau dimensiuni crescĕnde, micul cercu alu consciinţei intelectuale se preface in linte microscopică şi, privite prin ea, toate sensaţiunile şi toate ideile momentului aparu in proporţiuni gigantice şi sub colori neobicinuite.

3) O desvoltare grabnică şi crescĕndă spre culminaţiunea finală sau spre catastrofă, dacă luămu acestu cuvĕntu şi in sensu bunu, nu numai in imprejurări tragice.

Aceste trei semne caracteristice ale afectelor sunt totdeadată cele trei calităţi ideale ale poesiei.

---

www.dacoromanica.ro

1. Poesia adevĕrată, ca și pasiunea și simțimĕntul, ne arată dar o grabnică transițiune de la o idee la alta și in genere o mișcare abundantă a gândirei. Gândirea fiindu esprimată prin cuvinte, imitarea acestei particularități psichologice ne prescrie a stabili intre idei și cuvinte unu raportu de precisiune astfel, incăt cu or ce inmulțire de cuvinte să se inmulțească in aceeași proporțiune și suma de idei. Căci ceea ce intărdie transițiunea gândirilor și amorțesce mișcarea abundantă, sunt togmai frasele cele lungi, in cari după atăta audire de sonuri nu se produce nici unu progresu de ințelegere in consciință. Prin urmare regula, ce o scoatemu pentru poesie din această considerare a afectelor, se poate esprimà in modu negativu: Poesia să nu se intoarcă in giurul aceliași idei, să nu se repețească, să nu aibă cuvinte multe pentru gândiri puține. O escepțiune aparentă sunt poesiile cu refrenu (cupletele); dar numai aparentă.

www.dacoromanica.ro

In realitate refrenul, deşi păstrându aceleaşi cuvinte, cuprinde in fiecare strofă o idee nouă sau cel puţin o altă privire a ideei celei vechi d. e.

VOACEA MUNTELUI.

Colo'n vale se coboară
Tristu şi cu capul plecatu
Unu drumeţu: doru-lu omoară
S'ajungă de-unde-a plecatu!
„Oare-amorul mĕ a ,ceaptă?
Sau o piatră ş'unu morměntu?
Atunci eco se desceaptă
Şi respunde: *„unu morměntu“*!

Greu suspină, ş'inainte
Grăbind pasul s'a'ndreptat,
Groază turbură-a sa minte,
Dorul l'a inaripat!
„In morměntu aşa de iute!
Fie, pacea'i in morměntu!“
Ş'atunci eco din cel munte
Sună: *„pace'i in morměntu“!*

„Vino dară, vino moarte,
„Ca pe-unu daru eu te asceptu,
„Să mergu nu potu mai departe:
„Moartă'i inima in peptu!
„Ah! de moarte nu mi-e frică:
„Mĕ temu că mĕ va uita!“
Din văi unu glasu se ridică
Şi respunde *„va uita“!*

www.dacoromanica.ro

Vai! furtuna 'n pieptu sbucnesce
La sermanul călătoru,
Și o lacrimă lucesce
In ochiu'i: „Dar, vreu să morn,
„Dacă pacea pentru mine
„Pacea'i numai in morměntu!"
Și din văile vecine
Eco strigă: „*in morměntu*"!

(Imit. din Heine, de M. Cornea).

Din acestu esemplu se vede, că refrenul departe de a face escepțiune, confirmă regula de mai sus, că poesia să nu se repețească și să nu revină in jurul aceleiași idei. Importanța acestei regule merge așa de departe, incăt unu mare esteticu și mare artistu, *Hemsterhuis*, a definitu frumosul ca o producțiune ce ne dă cele mai multe idei in celu mai scurtu timpu.

Toți poeții cei buni sunt esemple pentru aceasta, și dacă este poate cu putință a le face objecțiunea că sunt uneori prea concișI și chiar obscuri in espresiunile lor pregnante, nu li se va află niciodată defectul contrariu de a fi prea lungi, fiindu că aceasta s'ar indreptà incontra propriei naturi a poesiei.

www.dacoromanica.ro

Considerată dintr'unu puntu de vedere esterioru, această regulă implică dar pentru poesie cerința unei conformități intre cuprinsu și intindere. Nu vrei să esprimi toate nuanțele simțimêntului, iți sunt ideile reduse la unu cercu strimtu de privire: poesia să-ți fie scurtă. Numai când abundanța nouelor gândiri iți cresce astfel in consciință, incât sparge forma prea strimtă a unei strofe și te silesce a o intrupà intr'o nouă formă, numai atunci vei adăogì unu nou șiru de cuvinte și-lu vei continuà pănă când te agită acestu impulsu irresistibilu.

E caracteristicu a aruncà o privire in faimoasa colecțiune de poesii a lui *Heine „Buch der Lieder"*. Majoritatea poesiilor sunt de una, de doue, de trei strofe, și totuși in ele se cuprinde o lume intreagă de idei poetice, de simțiminte și pasiuni. Ânsĕ in espressiune nici unu cuvêntu de prisosu; cea mai precisă legătură intre sonu și idee! Din contră cele mai multe poesii rumâne sunt lungi, lungi de nu se mai isprăvescu — in cuvinte, nu in idei, și cu cât poetul este mai rĕu, cu atât poesia este mai lungă. Par'că mulțimea cu-

www.dacoromanica.ro

vintelor şi cifra paginelor imprimate aru fi mĕsura valoarei poetice!

Prin căteva esemple sperămu că se va lămurì pe deplin cestiunea de faţă. Incepemu cu doue poesii *) din colecţiunea citată a lui *Heine*.

De-odată eu amu desperatu
Că voiu putè rabdà,
Şi'n fine toate le-am răbdatu:
Dar cum? nu me'ntrebà.

Unu poetu mediocru ar fi făcutu ḑece strofe ca să esprime aceeaşi idee, şi ar fi slăbitu de ḑece ori efectul.

Aşu vrè ca durerile mele
Versate intr'unu singuru cuvĕntu
Să le potu aruncà la venturi
Să le ducă etern pe pamĕntu!

Să-lu poarte la tine iubită
Cuvĕntul de chinu şi de focu,

*) Traduse de D. N. Schelitti.

www.dacoromanica.ro

Să-lu audi in ori și ce oară,
Să-lu audi in ori și ce locu,

Și pentru repaosul nopții
Când ochii abia ai inchisu,
Elu are să te urmeze
Și până 'n aduncul teu visu.

Să vedemu acum câteva esemple contrarii. A. Mureșanu incepe poesia sa *Vinovatul* cu strofa:

Cât de dulce armonie
Dormia cândva 'n peptul meu,
Cum scia toate să ție
Nesmintit acordul seu!

Toate scia să ție acordul seu vrea să dică că era *armonie in peptul meu*, și cele doue rêndurî din urmă nu facu de cât a mai spune încă odată ceea ce spuseseră mai bine rêndurile d'intâi.

Pân'acum priveam la soare,
La roata lui cea de focu,
Ca unu pruncu, ce'n al seu jocu
Privesce la sburătoare.

www.dacoromanica.ro

Cum privesce copilul la sburătoare, așa priviamu eu in soare! — Eroarea acestei imagine este togmai, că nimeni nu privesce de bună voie in soare; dar eroarea s'ar fi strecuratu nesimțită, dacă ar fi comis'o poetul numai in versul ăntăi, mai alesu că cuvĕntul *la* permite doue sensuri; ănsĕ in versul al doilea se repete și insistă:

Păn'acum priveamu la soare,
La roata lui ceța de focu,

Stranie indeletnicire, și periculoasă!

Dar acum ș'o rață mică,
Căud la ochi'mi s'a ivitu,
De nu'i inchidu, reu me strică.

Se poate o manieră mai lungă de a esprimà această idee? *Dar acum ș'o rață mică mĕ doare*, se 'nțelege *dacă-mi ajunge la ochi*, se'nțelege *dacă nu inchidu ochii.* Atăt de bine se'nțelege, incăt este uritu de a o mai spune. Poesia nu e trąctatu de fisiologie.

www.dacoromanica.ro

Apoi:

Păn aci ori ce cântare,
Ori ce riu murmuitoru,
Ş'ori ce fluerŭ de păstoru
M'adormia cu desfătare.

Ori ce cântare, prin urmare şi *ori ce fluer de păstoru*, şi prin urmare earăşi unu versu superfluu!

— A ba nu! fiindcă poetul, când a ḑisu *cântare*, a inţelesu numai *cântare cu gura*, de oameni sau de păseri, pe când *fluerul* este o *execuţiune instrumentală*, de şi poporul de rĕndu ḑice *cântă cu fluerul!*

— Profundă justificare! Şi de siguru in ḑioa, in care poesia va avè voie să fie unu tractatu gramaticalu de sinonime, această strofă a lui Mureşanu va fi citată cŭ admiraţiune. Dar pănă atunci să ne fie permisu a fi de altă opiniune.

Şi aşa merge poesia mai departe ăncă patru strofe. Şi când se sfirşesce, te miri, pentru ce s'a sfirşitu. Putea să mai continue cel puţin vr'o optu strofe, cu aceeaşi economie de spiritu.

www.dacoromanica.ro

Pentru a varià lectura, să revenimu la unu esemplu bunu, din Heine.

Lacrima ce amu vĕrsatu
S'a schimbatu in floare,
Și suspinul ce-amu oftatu
In privighitoare.

Și de mĕ iubesci, copilă,
Te'ncununu cu flori
Și unu choru te va'ncănta
De privighitori.

Să mai citămu următoarea poesie a D-lui *Alexandri,* eminentă prin sobrietatea cuvintelor și grabnica transițiune a gândirei.

STELELE.

De la mine pănă' la tine
Numai stele și lumine!

Dar ce sunt acele stele?
Sunt chiar lacrimele mele

Ce din ochi-mi au sburatu
Și pe ceru s'au aninatu

www.dacoromanica.ro

Cum se-anină despre ḍori
Roua limpede pe flori. *)

Versat-am multe din ele
Pentru soartea ţerii mele,

Multe pentru cei ce sunt
Pribegiţi de pe păměntu!

Multe lacrimi de jelire...
Iar de dulce fericire

Ah! versat-am numai doue
Şi's luceferi amendoue!

Dar dejà incontra „Pescarului“ aceluiaşi poetu amu avè objectiuni de făcutu in privinţa regulei ce ne ocupă. Cele d'intăi cinci strofe sunt destul de variate in idei:

PESCARUL BOSFORULUI.

De-ar vrè inaltul proorocu
Mohamed strălucitu,
Să-mi fie ḍioa cu noroc
Şi dorul implinitu.

*) Imagine indoielnică.

www.dacoromanica.ro

De-aşu prinde-acum in mreja mea
Pe-a mărei impĕratu
Ce poartă'n frunte-o mare stea,
Unu talismanu bogatu:

Eu care sunt unu bietu pescaru
Purtatu din valu in valu,
Eu care dormu la Iuschiudar
In earba de pe malu,
Eu Abdulah, celu mai voinicu
Văslaşu de pe Bosforu,
Ce n'am decăt unu bietu caicu
Şi'unu sufletu plinu de doru:

Allah! atunci ori ce-am doritu,
Allah! ori ce-aşu vrè eu,
De la apusu la resăritu
Ar fi indată-al meu:
Caftane, şaluri de Caşmir
Cu late, scumpe fiori,
Iuţi armăsari de la Misir
Ca vĕntul de uşori

Şi'unu lungu caicu de abanosu
In auru prelucratu,
Cu imnuri din Coran frumos
Pe margine săpatu,
Şi treiḑeci de văslaşi Osmani
Ce vesel aru sburà,
Mai repeḑi decăt Elcovani
Pe'ntinsa Marmara.

www.dacoromanica.ro

Dar n'aș vrè nici stofe cu firu
Și cu mărgăritaru,
Nici largi caftane de Viziru,
Nici falnicu armasaru;
N'aș vrè nici săbii de Tabanu
Deprinse la omoru,
Nici lungu covoru de Ispahanu
Ce saltă sub picioru:

Dar strofa a 6-a reintoarce gândirea la acelcași lucruri și slăbesce efectul:

Allah'l mĕ juru că de-aș avè
A mărei talismanu,
N'aș vrè să fiu Viziru, n'aș vrè
Nici Padișah-Sultan;
N'aș vrè comori, n'aș vrè să am
Nici chioscuri, nici saraiu,
Nici să dismierdu in Bairam
Huriile din raiu.

Apoi poesia culmineză in următoarea strofă finală:

Ci'n mrejă dulce prefăcĕndu
Duioas'-inima mea,
M'așu duce 'ncet și tremurându
Să prindu norocu'n ea,
Să prindu copila lui Topal,
Frumoasa Biulbiuli,

www.dacoromanica.ro

Ce cântă noaptea lin pe malu,
Pe malu la Cândili!

Scoţindu-se afară strofa a şesea, poesia ne aru parè a căscigà in efectul ei celu frumosu.

Ănsè cu toată chiaritatea sperămu că se va simţì eroarea menţionată aci, din următoarele strofe a le unui altu „poetu“, a cărui citare alăturea cu poeţii de mai sus nu o putemu scusà decăt prin scopul didacticu ce şi l'a propusu disertaţiunea noastră.

INTRISTAŢEA *)

Mult mi-e inima 'ntristată
Căci pre reu mè vedu ursit,
Furtuni rele de la soarte,
Peşte mine-au nevălitu.

*) Poesia o reproducemu din „Versuinţii romani, adecă: Culesiune versuaria din foiele naciunale“, edată de studenţii scoalelor oradane. Oradea mare 1854. Această straniе adunătură este plină de poesii de acelaşi calibru.

www.dacoromanica.ro

Nici o dată ver unu bine,
Stătătoriu nu am avutu,
Relele toate cu mine,
Petrecere ș'au găsitu.

Din a mea mică pruncie
Cu norocul m'am luptatu,
Dar el tot cu dușmănie
In mai reu m'a cufundatu.

Favoru de locu n'am găsitu
In cruda ănima lui,
Ci cu totul s'a silitu
Să me'nchinu cruțimei lui.

O! dea ceriul ver o dată,
Să potu să mĕ linișcescu —
Cu lumea cea inverșiunată,
Să potu să mĕ infrățescu.

Dușmănia, neunirea
Ca fumul peară din noi;
Și dreptatea fericirea
Ceriul sedească 'ntre noi.

Să nu mai fimu nici o dată
Unul altuia vrĕșmași;
Ci cu ănima curată
S'ajutămu pe pătimași.
etc. etc.

www.dacoromanica.ro

E cu neputinţă a cetì asemene lucruri pănă la sfirşitu. Toată strofa următoare işi dă osteneala a mai spune încă o dată ceea ce ne-a spusu strofa precedentă.

Şi cu toate aceste numai o mică reflecţiune asupra arţii lor ar spune acestor poeţi, că inimicul celu mai mare alu poesiei este tocmai cuvĕntul. Ceea ce ingreuiază efectul, ceea ce poate produce simţimĕntul de monotonie şi de uritu intr'unu opu poeticu este numai mulţimea de cuvinte. S'a aratatu in partea I a disertaţiunei de faţă, că materialul poesiei nu sunt cuvintele, ci imaginile desceptate in fantasia lectorului. Cuvĕntul nu este prin urmare decăt unu mijlocu de comunicare, necessitatea fisică de care este inlanţuită idea in transiţiunea ei din mintea poetului in mintea auditorului. Ĕlu nu are esistenţă de sine, ci are singura missiune de a fi unu organu de care să se anine gândirea in trecerea ei, şi trebue să se mărginească strict in implinirea acestei missiuni. Şi aci, ca şi in regulele anterioare, este o linie de demarcaţiune foarte pronunţată in-

www.dacoromanica.ro

tre poeții cei chemați și intre simplii făcĕtori de rime.

O observațiune mai este de făcutu la acestu paragrafu, sau mai bine ḑicĕndu o objecțiune de intimpinatu.

S'a ḑisu că poesia să fie abundantă in idei: cum se acoardă aceasta cu scurtimea ei? Bine că scurtimea face impresiunea frumoasă a unui raportu precisu intre cuvĕntu și gĕndire, dar nu pare mai puțin adevĕratu că d. e. intr'o singură strofă cu puținele ei cuvinte, fie aceste or cĕt de precise, suma de idei nu s'ar putè numì abundantă și n'ar consfituì o vie mișcare a gĕndirei. Cum se esplică atunci justeța poetică a poesiilor celor mici?

Dacă analizămu efectul ce ni-lu producu, constatămu in noi o mulțime de *idei de a le noastre proprie*, desceptate *cu ocasiunea lecturei si alăturea de cuvintele poetului*. Nu numai ceea ce spune poesia, ne ocupă consciința; ci cele spuse se află a fi in atătea raporturi cu alte cercuri de gĕndiri a le noastre, incĕt și aceste sunt reproduse in consciință, și in-

www.dacoromanica.ro

soţéscu şi illustrează oarecum percepţiunea poetică. Farmecul acestui felu de poesii nu este atăt in ceea ce spunu, căt in ceea ce retacu şi ce lasă in liberul jocu alu fantasiei lectotorului. Esperiinţa o putemu face indată cu strofa dejà citată de Heine:

D'odată eu m'am desperatu
Că voiu putè răbda,
Şi'n fine toate le-amu răbdatu:
Dar cum? nu me'ntrebà.

Nu mĕ'ntrebà, fiindcă nu'ţi potu respunde, fiindcă togmai culmea simţimentului, in durere ca şi in bucurie, nu se va descrie nici odată cu cuvintele reci, ci va remănè ca unu restu inesprimabilu alu aduncului inimei omenesci. Dar simţimĕntul, pentru care eu n'am aflatu espresiuni, reprodu-ţi-lu tu prin propria simţire, şi cu imaginaţiunea'ţi inviată prin puţinele mele cuvinte divinează ceea ce este ascunsu in cugetul meu*).

*) Compară Edgar Poe, analiza poesiei sale *Corbul*, public. in traducere francesă in *Histoires grotesques et extraordinaires.*

www.dacoromanica.ro

Să luămu altu exemplu și vomu află același fenomenu:

Dacă privescu in ochii tei,
Durerea mi s'a stinsu,
Și dacă gura ți-o sărutu
Unu farmecu m'a cuprinsu,

Pe peptu-ți de mĕ odihnescu,
In inimă tresaru,
Dar dacă-mi spui: eu te iubescu,
Așu vrè să plăngu amaru.
(Heine).

Pentru ce? Lectorul să divineze, și multele posibilități a le esplicării, diferite după diferiții individi, constitue abundanța de idei ce caracterizează producțiunea poetică.

Altu esemplu:

Adese ochiul tĕu imi pare
Intunecatu de-unu tainicu doru,
Dar eu cunoscu a ta 'ntristare:
Viața perdută, perdutu amoru!

Și nici odat' n'a revenitu
Copilăria cea trecută,

www.dacoromanica.ro

A ta ursită s'a 'mplinitu:
Amoru perdutu, viață perdută!
(Heine.)

In finè unu exemplu din Goethe:

De subt pămèntu
Unu gheocelu
Deabià eșise
Tinerelu.
Venì o albină,
Gustâ din elu:
Să scii că natura
Când i-a creatu,
Pentru olaltă
I-a destinatu.

O perspectivă intreagă asupra frumoasei armonii in natură se deschide cu aceste cuvinte; dar poetul inteleptu a datu numai unu impulsu gândirei și a lăsatu liberu șirul representărilor să se desvoalte in conscința lectorului după propria sa individualitate.

Voltaire a ḍis'o: *le secret d'être ennuyeux c'est de tout dire,* și dacă prima cerință pentru unu artistu este, ca să scie ce să spună, de siguru a doua cerință este, ca să scie ce să nu spună.

www.dacoromanica.ro

Când schinteia electrică ce transplântă dintr'unu locu in altul, numai o parte a ei merge pe firele vĕḑute de metalu: o altă parte, tot așa de essențială, străbate in ascunsu prin pătura umedă a pămĕntului. Tot așa in lumea inteligínței cuvĕntul ḑisu este numai unu fragmentu alu raportului ce se stabilesce intre minte și minte: restul se desvoaltă pe tăcute și acoardă ascunsa armonie a simțirilor omenesci.

---

2. A doua aseměnare intre poesie și pasiune este unu felu de exagerare a gândirei. Or ce simțiměntu produce o incordare estraordinară a ințelegerii momentane și sub presiunea ei ideile lucrează asupra consciinței nostre cu acea energie caracteristică, a cărei resultatu este mărirea objectelor și perceperea lor in proporțiuni și sub colori neobicinuite.

Modurile, prin cari se manifestează aceași particularitate in poesiile cele frumoase, sunt diferite. Mai ăntăi se poate constată observarea ei in alegerea objectului. Objectul poesiei este

www.dacoromanica.ro

o idee care, fie prin ocasiunea, fie prin energia ei, se distinge și se separă de ideile ordinare, inălțându-se peste sfera lor. Simțimêntul, care-i servesce de fundamentu, l'amu pututu avè toți: gradul intensității lui, forma și combinațiunea sub care se presintă, sunt originale și proprie a le poetului. Această intensitate și combinațiune nouă ne esplică, pentru ce, privite din puntu de vedere prosaicu, poesiile paru de regulă exagerate. Dar tocmai exagerarea lor, ținută in marginile frumosului, este timbrul entusiasmului artisticu, sub care s'au conceputu.

Cătă exagerare, ce personificări nereale, ănsĕ in același timpu ce simțimêntu profundu al naturei se manifestează in următoarea poesie:

CONSOLAȚIUNE.

Și dacă nici o iubită
La moarte-mi nu va jeli,
Cu roă totuși florile
Morměntu-mi voru stropì.

Din trecĕtori dacă nici unul
La elu nu va privì,
A lunei rață călătoare
Cu doru se va oprì.

www.dacoromanica.ro

Şi dacă pe acestu păměntu
Me va uità or cine,
Dumbrava şi cămpiile
Voru mai gândì la mine,

Căci şi cămpia şi dumbrava
Şi florile şi luna,
De-a lor poetu işi voru aduce
Aminte totdeauna.

(Trad. din Justinus Kerner.)

Unu altu micu esemplu ilu estragemu din Lessing.

CÂNTECU SPANIOLU.

Eri eram plinu de amoru,
Adi pătimescu,
Mâne-o să moru:
Totusi gândescu
Astădi şi mâne
La eri cu doru.

Cât de decisivă este alegerea objectului din acestu puntu de vedere, se va lămurì mai bine din esemple contrarie, precum in genere regulele estetice au mai mult valoare negativă: nu potu creà binele, dar indică rĕul şi contribuescu la evitarea lui.

www.dacoromanica.ro

Trăească pipa consolătoare,

incepe unu poetu,

Şi cu ţigara ce ne distrămu, (?)
Ele 'n necasuri ne dau uitare,
Ora fericii (?) la ele-aflămu.

Când n'ai mijloace de amăgire
Pentru vr'o junĕ ce o iubesci,
Cere la pipă povăţuire,
Ea-ţi va da 'ngrabă căte voesci,

şi aşa mai departe vr'o ḑece strofe, in cari injosirea ideilor este intrecută numai de cacofonia limbei *(Ea-ţi va da 'ngrabă, etc.)*

Unu altu poetu, pe care-lu citămu tot din suspomenita „culesiune“ a studenţilor oradiani, se adresează la *una formosa* (cetesce: o frumoasă):

Soarele vieţei mele,
Resipitoare de rele,
Tu eşti, o! nimfă formosa
Ca Melita amorosa.

A! Ce ḑicu? portretul tĕu
Singuru e in stare, ḑeu!
Ca să-mi insufle viaţă,
Nina, când nu eşti de faţă.

C. P. A.

www.dacoromanica.ro

Mĕsura ritmică a cuvintelor, rima cea măgulitoare, melodioasa cadenţă şi tot ce alcătuesce forma poesiei nu s'au descoperitu de geniul omenescu, pentru ca or ce scriitoru să ne spună că ia povĕţuiri de la pipă in cestiuni de amoru. Asemene lucruri sunt platitudini prosaice, dar nu concepţiuni de arte.

Cu căt are mai multu simţimĕntu poeticu şi mai distinse comparaţiuni Barbu ţiganul din Iassi, cănd cănta plinu de melancolie:

Dragi boeri de lumea nouă,
Ḑioa bună vĕ ḑicu vouĕ,
Eu mĕ ducu, mĕ prăpădescu
Ca unu cănteeu bĕtrănescu.

Ah, gănditi c'am fostu odată
Glasul lumii desfătată,
Ş' inchinaţi căte-unu paharu
Lui bietu Barbu lăutaru!

Cunoascemu objecţiunea ce o facu poeţii „pipei“ şi companie in contra acestei critice: Poesia frumoasă trebue să fie adevĕrată, *il n'y a de beau que le vrai, etc.*

Objecţiunea seamănă cu cei ce o facu.

www.dacoromanica.ro

Totu ce e frumosu e adevĕratu! Fie; de şi-ţi vine să intrebi cu Pontius Pilatus: ce este adevĕrul? Dar din aceea nu resultă ăncă, că totu ce este adevĕratu trebue să fie şi frumosu.

Nimene nu contestează domnului C. P. A... că se uită la portretu, cănd nu-i este *Nina de faţă;* dar de aci nu urmează, că această intĕmplare adevĕrată, să fie poetică. Din multele idei cu realitate ce se cuprindu in capetele omenesci, numai acele sunt şi frumoase, care sub vĕlul unei sensibilităţi adecuate ne presentă simţiminte distinse prin forma, intensitatea sau ocasiunea lor.

Şi in toate casurile cuvĕntul *adevĕratu* in aplicarea sa la arte, trebuesce inţelesu *cum grano salis.* Ce este adevĕratu in frumoasa strofă citată:

Şi dacă pe acestu pămĕntu
Mĕ va uità or cine,
Dumbrava şi cămpiile
Voru mai găndì la mine?

Este adevĕratu că voru găndì cămpiile la po-

www.dacoromanica.ro

etu? Nu; dar adevěratu este, că poetul şi-o inchipuesce şi că această inchipuire ilu consolează.

Cuvintele poetului potu dar să fie tot aşa de puţin reale in inţelesul lor logicu ca nălucirile nebuniei, numai simţimêntul celu profundu al naturei să fie păstratu; şi cine a inţelesu odată natura visionară a intregei existenţi, nu se va mirà de aceasta.

Cu alte cuvinte: *adevěrul artisticu este unu adevěru subjectivu*, şi elu nu prescrie nici odată D-lui C. P. A. de a face căte o poesie din toate evenimentele D-sale private, ci ěi prescrie de a-şi intrupà in forma poetică numai acele simţiminte adevěrate, cari se distingu prin nobleţa lor şi, introducěndu o suflare de idealismu in existenţa de toate ḑilele, sunt demne de a manifestà o subiectivitate de omu. Şi aci este puntul, unde se vede din nou, căt de osebită este poesia de ocupaţiunea scienţifică.

Unu altu modu prin care poesia caută a imità şi a produce energia afectului, este contrastul,

www.dacoromanica.ro

și ca esemplu citămu mai ăntăi următoarele versuri noue ale unui june poetu rumănu:

Pe când frunda 'ngălbenită
Pe creangă mureà,
Inima-mi intinerită
Vesel te iubeà.

Adi pe creangă cu plăcere
Frunda vei zări,
Adi inima-mi de durere
Poate va murì.

(M. D. Cornea.)

Ce efectu frumosu potu să producă contrastele, ne probează următoarea poesie de Goethe:

MĂNGĂERE IN LACRIMI.*)

De ce, amice, eşti măhnitu,
Când veseli toţi ne-amu strinsu?
Eu după ochii tĕi cunoscu:
De sigur tu ai plănsu.

„Şi dac'am plănsu, retrasu de voi,
Am plănsu de chinul greu,

*) Traducere de N. Schelitti.

www.dacoromanica.ro

Și lacrimi curgu așa de dulci,
Alinu sufletul meu.“

Amicii tĕi voioși te rogu
In sinulu lor să vii,
Și ori ce 'n lume ai perdutu,
Mâhnitu să nu mai fii.

„Strigați, vuiți, dar să vĕ spunu
Ce pătimescu nu potu,
Ah nu! eu n'am perdutu nimicu,
De și-mi lipsesce totu.“

Fii sprintenu dar și cu curaju,
Ești tĕnĕru plinu de focu,
In anii tĕi ori unde-ajungi
Cu-amoru și cu norocu.

„Ah nu, acolo n'am s'ajungu!
Stă prea sus ca să speru,
Lucesce blând ș'așa frumos
Ca steoa cea din ceru.“

De stele să ne bucurămu,
Ear nu să le dorimu,
Și cu plăcere noaptea-ades
La ele să privimu.

„Și cu plăcere ḑile 'ntregi
Privescu ades la ea;
Lăsați, ca nopțile să plângu
Cât inima mea vrea.“

www.dacoromanica.ro

Unu nou șiru de reflecțiuni decurge din acestu paralelismu intre poesie și simțiměntu, indată ce privimu partea lui negativă. Dacă este greu și de multe ori imposibilu a analisà natura positivă a cerințeloru poetice, este din contră mai ușor și mai sigur a arăta ceea ce este opritu in poesie, și aci *estetica* practică își implinesce misiunea ei cea mai folositoare.

Din acea că poesia, ca și pasiunea, mărescé objectul și se inalță intr'o sferă mai distinsă, resultă *ex contrario*, că ea trebue să se ferească de micșorare și de injosire.

Vorbindu mai ăntăi de defectul micșorării, atingemu o cestiune destul de importantă pentru poesia rumănă actuală: cestiunea diminutivelor. Formele de substantive și adjective in *ică*, *țică*, *șică*, *oară*, etc., sunt astăḑi viciul contagiosu de care suferu *mai toate* poesiile rumăne. Căte scapu din injosirea ideilor, moru de boala diminutivelor. Fie-care poetu crede, că nu este destul de poeticu, de delicatu, dacă nu-și diminuează cuvintele, și acum amu ajunsu așa de departe, in căt cu greu se va mai aflà vre o poesie ru-

www.dacoromanica.ro

mănă, care să nu fie bântuită de aceste forme de decadență limbistică.

Scumpa mea Mariță,
Ḍina mea din ceru,
Ia dă-mi o guriță
Asta-i totu ce cerụ.

Ș'apoi Ioniţică,

(Nu'i e destulu *Ioniță*, a făcutu *Ioniţică!)*

Ce facu cu onoare,
Scii c'o guriţică
E ca și o floare, etc.

— — —

Ia această cruciuliță
Și păstreaz'o 'n sĕnulu tĕu,
Tu mai dă-mi a ta guriță, etc.

— — —

Gurița ta, fetiță, e dulce ṛumeioară,
E garofița creață in a ei primavară....
Și talia-ți gingașă e foarte mladioasă,
A tale picioruṣe, o scumpa mea frumoasă,
etc.

— — —

De-ți place, scumpă Lino, aceste versulețe,
etc., etc.

www.dacoromanica.ro

Mariţă, guriţă, Ioniţică, cruciuliţă, garofiţă, picioruşe, versuleţe—pentru Dumneḑeu! Ce limbă este aceasta? Ce tonuri de copii nevirstnici? Ce linguşire bizantină? Cu asemene terminaţiuni linse şi corupte are să se producă energia, intensitatea, vigoarea impresiunii poetice?

Să ne inţelegemu! Ce rolu potu jucà diminutivele in poesie? Poesia are să mărească efectul; prin urmare numai acolo, unde anume prin micimea objectului se produce impresiunea cea mai marcată, numai acolo diminutivul poate avè locul sĕu specialu. Toţi poeţii cei mari ne invaţă aceasta. Să ne aducemu aminte de esemplul citatu din Goethe:

De sub pămĕntu
Unu gheocelu
Abia eşise
Tinerelu.
Venì o albină,
Gustâ din elu:
Să scii că natura
Cănd i-a creatu,
Pentru o laltă
I-a destinatu,

Şi textul germanu cuprinde diminutive,

www.dacoromanica.ro

unul din puţinele esemple de diminutive in Goethe. Pentru ce? *Micimea objectului* este puntul de contrastu. Idea este: Armonia cea mare a universului se manifestează pănă in cele mai mici fiinţe ale sale. Prin urmare diminutivul are aci raţiunea sa de a fi.

Dar când se află diminutive în fiecare stroafă şi la fiecare ocasiune; când gura este mică, piciorul micu, Maria mică, Ioniţă micu, garofa mică, versul micu, atunci e micu şi poetul, mică şi literatura şi toate se află in decadenţă.

E de necreḑutu, pănă unde merge această manie in literatura noastră. Unu june studentu, altmintrelea plinu de inteligință, incepe a publica nisce incercări poetice şi le dedică D-lui V. Alexandri intr'unu sonetu, care se termină astfeliu:

> Priimesce, poete, aste versurele,
> Căci sub ale tale falnice-aripele
> Vreau să leagănu gingaş dorul, ce-am visatu!

A-şi inchipuì pe D. Alexandri cu aripi, este dejà o intreprindere indrăsneaţă; dar dacă ari-

www.dacoromanica.ro

pele sunt mari, trece—merge! Ănsĕ a-şi inchipui pe D. Alexandri cu aripelle mici, este o imagine de unu ridiculu aşa de pronunţatu, incăt, pentru onoarea gustului omenescu, trebue să căutămu unu feliu de esplicare la intrebuinţarea ei.

Esplicarea este uşurinţa rimei. Versuri şi aripe nu se rimează; hai să facemu *versurele şi aripele!* Bălae şi vale nu merge: hai să ḑicemu

Măriuţa bălăioară
Impreună duoĕ flori
Şi le-aruncă in valcioară;

Gură şi garoafă nu se potrivesce, hai să ḑicemu: tu ai o guriţă ca o garofiţă; şi aşa in infinitu. Diminutivele rumănesci, in diferinţă de cele germane, au nefasta proprietate de a cuprinde in terminaţiunea lor tot-deauna silaba intonată; prin urmare or ce cuvĕntu rumănescu rimează fără escepţiune (căud in rimă masculină căud in rimă feminină) cu or ce altu cuvĕntu de acelaşi genu, indată ce se pune in diminutivu. *Hinc lacrimae.*

Şi pentru această negligenţă, pentru lenea

www.dacoromanica.ro

poetului de a-şi cautà o altă rimă, se corumpe poesia intreagă şi se introduce in literatură o efeminare şi unu spiritu de miniatură, precum nu se mai află nici in ultima decadenţă a linguşirilor persice şi turcesci.

Cu căt o rimă este mai uşoară, cu atăt este mai eftină şi mai comună, şi poetul trebue să se găndească de duoĕ ori pănă a o intrebuinţà. Unu poetu distinsu nu va rimà nici odată *versurele—aripele.*

Adaugiţi la aceasta, că noi Rumănii avemu o causă specială de a ne ferì de diminutive in poesie, şi aceasta este intrebuinţarea lor de cătră Ţigani. Toţi cunoascemu diminutivele servile ce le obicinuià această castă nefericită, căndu vorbeà limba noastră, şi de atunci incoace diminutivele sunt *par excellence* o manieră ţigănească. Ca să simţiţi aceasta cu totu desgustul, cetiţi următoarele strofe a le unui autoru—nu de rĕndu, ci ale unui autoru, care este astădi unul diu cei mai buni scriitori in prosă, dar pe care in poesie..... aveţi să-lu judecaţi după diminutivele sale.

www.dacoromanica.ro

Ţii tu minte oară, pentru 'ntëia oară
Când la tulpiniţă, jos lângă gărliţă
Noi ne sărutamu?

Ţii tu minte oară, noaptea de la moară,
Grămadă 'n droşchiţă, când eu pe chichiţă
Ţineam mâna ta?

Ţii tu minte oară in acea căscioară,
etc.

Ţii tu minte oară, acea dumbrăvioară,
etc., etc.

Cu asemene lucruri avemu de gându să punemu fundamentul literaturei rumâne?

Dacă in rêndurile precedente ne-amu opusu in contra abusului diminutivelor, cu aceasta nu amu voitu să ţicemu, că ele sunt cu totul de evitatu. Din contră suntemu siliţi a le admite in poesiile noastre mai mult chiar decât in poesiile or cărui altu poporu, afară de celu italianu; fiindcă numai noi şi Italienii avemu in limbă atâtea forme diminutive şi totdeodată atâta uşurinţa de a le intrebuinţà la or ce cuvêntu. Prin urmare diminutivele sunt oarecum o particularitate carac-

www.dacoromanica.ro

teristică a limbei noastre şi din această causă voru avè totdeauna o mare intindere la noi. Dar cu atăt mai mult poeţii să se simtă provocaţi, de a se ferì de escesu, de a nu intrebuinţà diminutive nepotrivite cu natura cuvĕntului *(versurele, droşchiţă,* etc.), in genere de a nu intrebuinţà diminutivele prea des şi in ori ce casu de a nu le intrebuinţà intr'unu modu forţatu numai pentru a se produce rima.

Şi aci, ca in toate cestiunile ce se referu la natura limbei, poesia populară ne poate servì de modelu. Citămu ca esemplu frumoasa poesie din Romănia mică *Oltule, Olteţule.*

Oltule, Olteţule!
Seca-ţ'aru piraele,
Să crească dudaele,
Să trecu cu picioarele.

Oltule, riu blestematu,
Ce vii aşa turburatu?
Ce te repeḑi ca unu smeu
Şi-mi opresci pe Niţul meu!

Schimbă-ţi, schimbă-ţi apele,
Slăbesce-ţi virtejele,
Să-ţi vĕdu petricelele,

www.dacoromanica.ro

Să treacă fețițele,
Să le speli picioarele,

Eaca neiça! — — Nu e neica!
Că de-ar fi venitu neicuța,
L'ar fi cunoscutu leicuța.
Bine, bine, nu e neica!

Vĕntule, du-te de-i spune,
Că zăbavele nu-su bune,
Că Florica duce dorul
Și i-a 'nțelenițu ogorul,

Vino Nițule băete,
Ce faci lelea să te-aștepte?
Busuiocul a negritu,
Rosmarinu-a 'ngălbenitu.

Lelea plănge, se jelesce,
Nimeni n'o mai ingrijesce.
Vino Nițule băete,
Ce faci lelea să te-aștepte?

In toată poesia nici unu diminutivu nu este nenaturalu sau forțatu din causa rimei. *Petrele—fetele* s'aru fi rimatu mai bine decăt *petricelele—fetițele*, deși amĕndoue nu sunt rime curate; și *neica—leica* era o rimă tot așa de bună ca *neicuța—leicuța*. Diminutivele sunt dar aci numai desmierdări populare.

www.dacoromanica.ro

O altă regulă negativă ce se poate invĕță din acelaș puntu de asemenare intre poesie și pasiune, este: ca poetul să nu-și injosească objectul. Dispositiunea poetică se inalță peste sfera de toate ḑilele; poetul trebue să o mențină la această inlățime și să nu o coboare intr'o nivelă inferioară. Cea mai mare atențiune merită in această privință alegerea cuvintelor; unu singuru cuvĕntu comunu este in stare a ucide toată impresiunea frumosului, și aceasta cu dreptu: fiindcă o asemene injosire din partea poetului probează, că era insuși lipsitu de entusiasmul poeticu pe care ar voì să-lu descepte in noi. *Si vis me flere, dolendum est primum ipse tibi,* ḑice Horațu in epistola sa cătră Pisoni.

Iubeam cu fregesime o junĕ pentru care
Viața mi-așì fi dat'o; dar vai! o am perdutu!
Să fiu iubitu de dĕnsa doream cu infocare,
Dar toat' a mea speranță ca vĕntul a peritu.

O cât părea de dulce sublima-i sărutare
Eram nebunu de dĕnsa, nu *minţu,* o am iubitu, etc.

Me *costă* c'am perdut'o, me *costă* păn' la viață, etc.

— — — —

www.dacoromanica.ro

Ce asunetu mĕ *stirnesce*
In a noptii grea tăcere?
Mamă bună, en privesce
Cine alin' a mea durere? etc.

— — —

De când n'avuiu *convenire*
Cu tine, formosa ḑină,
Anima mea, de perire
Nu-mi resare ḑi senină.

Angerul vieţei mele:
Tu eşti frumoasa ḑeiţă!
Tu intre supăreri grele
Al meu limanu, *porumbiţă!*

Amoru'n pieptu *sbocotesce*
Şi *poftesce doftorie,*
Dar nimic nu-i folosesce
Făr'tu! — ori cine să vie,
etc.

Se inţelege de la sine, că injosirea este ceva relativu. Totul atĕrnă de la nivela pe care te pui. Cutare cuvĕntu este permisu intr'o poesie populară, fiindcă aceasta incepe cu espresiuni ordinare şi apoi se inalţă in sfera poetică; pe când acelaşi cuvĕntu in mijlocul unei versificaţiuni distinse injosesce şi ucide

www.dacoromanica.ro

frumosul. Farmecul poesiilor populare e distanţa relativă intre ideile de rĕndu, care servescu de fondu, şi intre subita nobleţă de simţimĕntu, care străbate şi se inalţă peste dĕnsele *). Din contra poesiile cele rele de salonu au unu fondu de cuvinte alese, de simţiminte cu pretenţiunea de a fi distinse, şi deodată din inălţimea lor artificială te aruncă cĭte unu cuvĕntu in injosirea de toate ḑilele, care acum iţi pare indoit de comună.

Unei poesii populare ĕi este permisu a ḑice:

Frunḑă verde de piperu!
Dacă nu e unu misteru
Că eşti Dumneḑeu in ceru,
Dă-mi şi mie ce iţi ceru;
Că nu-ţi ceru vr'unu lucru mare
Să-ţi fie cu supărare,
Nici nu ceru vr'o bogăţie
Ca să-ţi fie cu mănie:
Ci-ţi ceru pe drăguţa mea,
Care m'am iubitu cu ea
Din virsta copilărească,
Din coliba părintească.

*) De aci se esplică profunda impresiune, ce producu scenele populare din dramele lui Shakespeare, cu totu cinismul lor.

www.dacoromanica.ro

Frundă verde flori de socu!
Bată-lu crucea de norocu,
Că tot umblă in gropi dăndu
Şi nu dă la toţi pe rĕndu.
Unii cere bogăţie,
Elu le dă drăguţe-o mie;
Unii cere flori de crini,
Elu le dă manunchi de spini.
Nu mai e norocu in lume,
Şi-a perdutu şi elu de nume!

Dar unei poesii de salonu nu-i e permisu a se intitula „geana de lacrimi“ şi apoi a ḑice:

Geana-mi de lacrimi e ca o salbă,
Arde-te-aru focul, demonu spurcatu! etc.

Sau cum ḑice altul:

Earăşi am vĕḑut-o, mare Dumneḑeu!
Şi ear in durere e sufletul meu.
Inima imi arde, tĕmplele imi batu,
Sufletul meu sboară, parcă sunt *turbatu!*

Sau cum ḑice Andreiu Mureşanu in „Unu remasu bunu de la Braşovu“:

Remăneţi, başti invechite,
Ce ades vĕ cercetam,
P'a voastre ruini *turtite*
Doamne! mult mai cugetam,
Că asemenea ursită
Va fi mie *rĕnduită!*

www.dacoromanica.ro

Tĕmpă, *) frumoasă Sioane!
P'al tĕu vĕrfu cănd me suiam,
Ca in *nescari vii icoane*
Totu *ţinutul* revedeam!
Oar lăsa-m'a cruda soarte
Să te mai *calcu păn' la moarte!*

Sau cum ţice Văcărescu:

Aidi, Romăne! căci e vreme
De cănd ţeara ta tot geme,
Suferind ruşini şi groaze
Sub cumplirea multor *loaze.*
etc.

Dar la ultimul gradu de injosire s'a coboritu unu scriitoru, a cărui versuri cuprindu esemple miraculoase pentru totu ce este neiertatu in poesie. Trebue să ne mărginimu a estrage pentru casul nostru numai căteva rĕnduri din o baladă a sa, intitulată:

TRIUMFUL AMORULUI.

In natura toată totul reposà,
Pănă şi chiar *gărla* in albia sa;
Numai o copilă singură veghia
Şi 'n tăcerea nopţii astfel ea cănta:

*) Muntele de lăngă Braşov.

www.dacoromanica.ro

Cântă, că este orfană și că numai prin onoare poate să dobêndească pe „Costică“.

Ânsĕ in fereastră bate oare care,
Numai decât Lisa suflă 'n luminare.
Totu intră 'n tăcere. Unu glasu mângâiosu
In liniștea nopții vibr'armonios:
— Eu sunt, Eliso, nu te sperià,
Dar aprinde lampa, să vĕdu fața ta.
— A! tu ești, Costică? — Eu, angelul meu,
Și așteptu d'aseară sub balconul teu.
— Frumoasă purtare! Bine șede, ḍeu!
Să ședi toată noaptea sub balconul meu.
— Ci ia lasă gluma, dă-te iute jos,
Și dă-mi o guriță, angel radios!
— Să-ți dau o guriță, pe fereastră, eu?
Nu mĕ cunosci încă, Domnișorul meu.
Eu imi țiu parola pe care ți-am datu,
După cununie să-ți dau sărutatu.
— Dar nici eu parola, Liso, n'am uitatu,
Ci dă-mi o guriță, căci am inghețatu.
etc.
— Dă-mi o sărutare, o Elisa mea,
Și iți juru, că mâne tu ești soața mea!
— Fapte! fapte! fapte! căci de jurămĕntu
Și de vorbe grase prea sătulă sunt.
etc.
— Adio, Eliso! mĕ ducu să mĕ'necu...
— Adio! veḍi ânsĕ unde-i lacul secu...
etc. etc.

Resultatul este, că a doua ḍi Costică se insoară cu Lisa.

www.dacoromanica.ro

Cine ar fi crețutu, că asemene platitudine de mahala să se imbrace vre o dată cu vestmêntul poesiei?

Și fiindcă am vorbitu de „Costică“ și de „Lisa“, să mai considerămu unu altu periculu de injosire al poesiei: numele proprii. In poesiile epice cu fundamentu istoricu numele proprii sunt in mare parte impuse poetului; nu le poate nici evità nici alege. Dar ele in asemene casuri nu strică impresiunea poetică: faptul, că sunt istorice, le dă oare care nobleță de vechime și le ridică peste sfera comună. Ănsĕ in poesii lirice numele proprii sunt periculoase. Unele potu trece, d. e. *Elena*, poate din amintirea antichității Grecesci, *Maria*, poate din causă că este purtatu de o ființă venerată a religiunii creștine etc. Dar cele mai multe injosescu poesia, aducĕndu lectorului mai ăntăi aminte cutare sau cutare persoană foarte prosaică și comună, care poartă același nume.

Dar de ce, fetiță,
Așa crudă ești,

www.dacoromanica.ro

De al teu Ioniță
Nu compătimești?

— — —

Imi ḍiceai odată, imi aducu aminte,
Cu o voce dulce, ce mult me 'ncănta:
Te iubescu, Costică, te iubescu ferbinte,
Și nu-ți ceru nimica decăt măna ta!

— — —

Doamne căt e de frumoasă
Lisișoara mea!
Și căt e de drăgostoasă
Căud me uitu la ea

— — —

Elisa s'aru putè ḍice, *Lisișoara* e cu neputință in poesie; *c'est du style de femme de chambre.*

Ăncă odată: poetul nu are să reproducă realitatea crudă; și dacă pe amanta sa o chiamă in realitate Ioana sau Lisișoara, atunci să-și păstreze numele pentru elu, dar să nu-lu pună in poesie, căci prin aceasta și-o injosesce. De poetu trebue să se ḍică ceea ce ḍicea Schiller de amiciția junelui Piccolomini;

www.dacoromanica.ro

Căci elu sta lăngă mine ca juneța mea
Și din realitate imi făceà unu visu,
Asupra tipelor palpabile
A lucrurilor astei lumi vulgare
Tinděndu al aurorei magicu vĕlu.
De sufletul lui june, luminate și
Miraculoase deveneau
In ochii mei uimiți, figurele
Banale, seci a le vieței.

3. Cea din urmă asemĕnare intre pasiune și poesie ce ne amu propusu a analizà (pag. 55), este *desvoltarea grabnică și crescĕndă spre culminațiunea finală*, ce o au amĕndoue in comunu.

Pasiunea este o stare abnormală a sufletului omenescu. Incordarea sensațiunilor, prin care se caracterizează, nu poate dură mult fără a pune sufletul in pericolu, și terminarea ei, in proporțiune cu natura acestui afectu, constitue totdeauna o crisă intelectuală și fisică, a cărei scară variază de la plănsu pănă la nebunie. Șirul fenomenelor pasiunei nu este decăt apropierea crescĕndă spre acea catastrofă.

Poesia ne presintă aceeași insușire: și ea are cu necesitate unu puntu de culmina-

www.dacoromanica.ro

ţiune, in care se concentră ideile ei şi pe lângă care toate celelalte espresiuni erau numai elemente preparatorii, oare cum grade de inălţare; şi de sigur strofa, in care culminează poesia, este şi cea d'intăi, care s'a presintatu in fantasia poetului în momentul concepţiunii şi pentru resărirea căreia poetul a compusu pe celelalte; ea este esinţa, este intĕmplarea poesiei şi totdeodată mĕsura pentru efectul ce-lu produce; de la ea atĕrnă lungimea sau scurtimea opului, de la ea şi tonul, in care este conceputu: atătea strofe şi acea coloare trebue să aibă o poesie, căte şi care se ceru pentru ca strofa culminantă să ne facă impresiunea cea mai mare.

Unu esemplu eminentu de culminaţiune este poesia lui Goethe „Erlkoenig"*):

CRAIUL CODRULUI.

Prin vĕntu, prin codru'n al nopţii sinu
Trece călare tatăl bĕtrănu,
Elu ţine'n braţe copilul seu
Şi-l strănge dulce la peptu mereu.

*) Traducere de D. N. Schelitti.

www.dacoromanica.ro

Copile dragă, ce teamă ai?
—Tată, nu vedi pe-al codrului craiu
Cu-a sa coronă pe capul seu?
—E ceața numai, copilul meu.'

„Copile dulce, mult te-asceptămu,
„Jocuri frumoase hai să jucămu,
„Flori pentru tine am câte'i vreà,
„Rochiți de aurŭ muma ți'a da.“

—Tată, pe rege n'ai auditu
In taină câte mi-a făgăduitu?
—Copile-ți pare, te-ai înșelatu,
Prin frunzi uscate vĕnt'a suflatu.

„Cu mine dragă de vei veni,
„Fetele mele te vor slujì,
„Fetele mele te-or dismerdà,
„Și'n visuri dulce te-oru legănà.“

—Nu vedi tu tată colo cum jocu
A regelui fete pe negrul locu?
—Uită-te bine, sunt trunchiuri mari
Și crengi căḍute din vechi stejari!

„Plăcuta ta față mult o iubescu,
„De nu vii singuru, eu te răpescu.“
—Tată, ah tată, mâna a'ntinsu,
Craiul pădurei eată m'a prinsu!

Tatăl in spaimă aleargă mereu,
Băiatul geme in brațul seu,
Și când in curte elu a intratu,
Mortu pe copilu in brațe-a aflatu.

www.dacoromanica.ro

Ca esemplu va fi tot așa de lămurită următoarea poesie mai scurtă de Th. Gautier.*)

NORUI

Sultana vrea să intre in baia din grădină,
Ea ultima sa haină acum a asvĕrlitu,
Și pĕru'n libertate ca o mantà divină
Pe corpul seu celu fragedu voios s'a respănditu.

De sus eată Sultanul la dĕnsa că privesce
Și barba își desmeardă, dicĕndu in gândul seu:
Pe turnu Eunucul aprigu se primblă și păzesce,
Și nimeni p'astă lume n'o vede decăt eu.

Dar lucru de mirare! unu noru din ceru respunde
Dicĕnd: „și eu, o doamne, o vĕdu colo de sus,
„Vĕdu sinu-i ce se umflă snb limpedele unde
„Și corpu-i ce nudu șede sub ochii mei espusu."

Ahmetu să făcù galbinu ca luna intristată,
Scose din brău hamgerul cu artă ciselatu...
Sultana favorită in sănge stă 'necată,
Ear norul celu fantasticu pe ceruri a sburatu.

In fine mai reproducemu o dată din publicațiuni anterioare faimoasa baladă a lui Uhland **)

*) Traducere de D. V. Pogor.
**) Traducere de D. V. Pogor.

www.dacoromanica.ro

BLESTEMUL CĂNTĂREȚULUI.

Ĕrà in vremea veche unu măndru naltu castelu,
Departe păn' la mare pe cămpuri domnea elu;
In juru grădini tufoase cu flori se'ncoronau,
Din ele recoroase cascade se vĕrsau.

Acolo-unu aprigu rege departe 'nvingĕtoru
Pe tronul seu stà galbenu, tăcutu, ingrozitoru,
Căci ce găndesce-i spaimă și ce vede-i mănie
Și ce vorbesce-i moarte și sănge ce elu scrie.

La elu sosiră-odată doi nobili căntăreți,
Albindu unul, ear altul ornatu cu galbeni creți.
Pe celu bĕtrănu cu harfa-i, unu calu măreț purtà,
Celu tĕnĕru ca o floare, urmăndu voiosu saltà.

Ḍise atunci bĕtrănul: Curagiu, o fĕtu frumosu,
Gătesce măndre cănturi și glasul celu duiosu,
In plănsu și'n voe bună puternic să căntămu,
P'alu regelui crudu sufletu avemu să'nduioșămu.

In sala cea măreață iat' amĕndoi că stau,
Și regele, regina pe tronuri ascultau.
Celu rege, ca furtuna, e crudu plinu de fiori,
Regina, dulce, blăndă, ca luna dintre nori.

Incepe p'a lui strune bĕtrănul a cănta,
Bogate, mai bogate elu tonuri inalța;
Ear vocea celui tĕnĕru, mai pură și mai vie,
Contrastă cu a harfei profundă armonie.

Ei căntu de libertate, plăcere și amoru,
Bravură și credință, sfințenie și doru;

www.dacoromanica.ro

Ei cântu de totu ce-i dulce și'n inimă pătrunde,
Ei cântu de totu ce-i nobilu și'n suflete respunde.

S'au stinsu pe ori ce buze ironica zimbire,
Totu cercul care ascultă, se'nchină cu uimire;
Regina transportată, cu sufletu 'ncântatu,
O rosă cântărețului din sinu au aruncatu.

—Mi-ați înșelatu poporul—Femeia mi-o răpiți!
Răcnesce crudul rege, și toți stau impietriți.
Pe tênĕru elu atunce cu sabia a lovitu,
Din piept in locu de cânturi roșu sânge a sbucnitu!

Poporul, ca de vênturi gonitu, se depărtează,
In brațele harfistului celu tênĕru ecspirează.
Bĕtrânul trupul palidu pe calu au aședatu
Și fața coperindu-i tăcutu s'a depărtatu.

Trecĕndu sub poarta 'naltă elu ânsĕ se opresce
Și harfa d'o coloană de marmură zdrobesce,
De glasul seu castelul intregu a resunatu
Ș'in astfelu de cuvinte grozav a blestematu:

„Vai voue, bolte 'nalte, subt arcurile voastre
„Eternu să nu resune d'acum cântări d'a noastre!
„Ci numai jale, plânsuri și pașii cei de sclavu,
„Pân ce geniul resbunării din voi va face pravu.

„Vai voue, grădini mândre, ce'n flori vĕ veseliți,
„L'acestu capu mortu și palidu uitați-vĕ, priviți.
„Să vestejiți ca dĕnsul, să secе ori ce isvoru,
„Și piatră și pustie să fiți in viitoru.

„Vai ție! aprigu rege cu ochii impietriți,
„Zadarnic porți corone de multe biruinți.

www.dacoromanica.ro

„Să fie alu teu nume etern d'acum uitatu
„Și adĕncu in intunericu să fie cufundatu."

Așa ḑise bĕtrănul—Cerul l'au auḑitu,
Și boltele'su ruine, păreții s'au zdrobitu.
O singură colonă trecutul atestează,
Ș'aceasta se clintesce spre noapte ca să caḑă.

Grădinele frumoase acum s'au dărămatu,
Nu veḑi copacu cu umbră, isvoarele au secatu;
De regele celu aprigu vr'unu cântu nu pomenesce:
Blestemul cântăreţului astfel se implinesce.

In aceste trei poesii este o *faptă* de catastrofă, care inseamnă culminaţiunea; ănsĕ culminaţiunea există şi acolo, unde poetul arată numai impresiuni interioare. D. e.

Pe a lacului surfață
Rața lunei se adapă,
Rose palide 'mpletesce
Pintre trestia din apă.

Cerbi se primblă lăngă ţermuri
Sus la ceru cătăndu,
In tufișu deabia se mișcă
Paserea visăndu.

Ochiul meu se pleacă 'n lacrimi,
Prin intreaga-mi fire
Ca o rugăciune trece
O dulce suvenire.

(trad. din *N. Lenau.*

www.dacoromanica.ro

Ce sburatu, ce vîjiire!
E unu pîlcu de ciocărlii!
Multe flutură prin arbori,
Alte sboară pe cămpii;

Una sus la ceru se urcă
Pe scara cântului seu;
Ănsĕ cea mai cântăreață
S'a ascunsu in peptul meu.
(trad. din *Uhland.*)

Pentru susținerea opiniunei noastre vomu cità acum, ca și la paragrafii precedenți, cäteva exemple de poesii rele, a căror eroare consistă in neobservarea regulei de culminare.

Ceea d'intăi eroare in această privință se poate comite prin lipsa totală de culminațiune. Atunci strofele urmează unele după altele fără vre o mĕsură, după care să se așeḑe șirul lor, așa incăt strofa din mijlocu ar putè să fie tot așa de bine cea d'intăi sau cea din urmă și poesia nu mai produce impresiunea unui intregu, ci a unei inșirări de strofe desunite.

Ăngerelu, sufletu curatu!
A ta roșioară față,
Trupu tinerelu delicatu
Mi scurtează-a mea viață.

www.dacoromanica.ro

Darurile de la fire
Cu care esci infrumusețită,
Sunt mai sus de omenire,
Prea frumoasă Afrodită!

Nici Minerva, nici Juna,
Ma nici frumoasa Diana,
Nu-e ca tine nici una,
Nici a lui Venus icoana,

Luna e strălucitoare,
Ănsĕ a le sale rade
Nu-s așa desfătătoare
Ca delicata ta vadă.

A tei frumoși ochișori
Scotu ruge in ver ce față,
Precum face uneori
Soarele in noru roșață.

De a tale dulci cuvinte
De-aru fi inima de peatră,
Sau ori căt de aspră minte
Tot se va muià indată.

Ori ce strofă din această poesie, estrasă earăși din mult-citata „Culesiune“ a studenților Oradiani, se poate scoate din șirul seu și se poate pune in locul ori cărei strofe anterioare sau posterioare, fără a schimba impresiunea.

www.dacoromanica.ro

O altă eroare in contra regulei noastre este lipsa gradatiunii in culminare. Atunci partea cea mai insemnată a poesiei, impresiunea ei cea mai intensivă, se cuprinde deja la inceputu, și totu ce urmează este numai o scădere a simțimêntului: poesia nu merge spre culminațiune, ci spre decadență.

Simțu că consumă fără 'ncetare
Unu focu putinte sufletul meu,
Căte o dată in desperare
Uitu chiar voința lui Dumnedeu.

Insași natura adi me desparte
De o ființă ce o iubescu,
Și nu potu altfel decăt prin moarte
Ear lăngă dênsa să mai trăescu.

Vai! suvenire de fericire
Ăncă păstrează inima mea:
In toate aflu nemulțumire,
Căci eu departe suspinu de ea.

Cum unu poetu adevêratu, care simte in realitate și nu simulează numai, ar putè vre odată, după ce a inceputu a ne spune că este așa de desperatu, incăt uită pe d-deu și

www.dacoromanica.ro

vrea să se ucidă, să termine ḍicĕndu, că este nemulţemitu şi că suspină!

Aşa este de neapărată observarea culminaţiunii crescĕnde in poesie, incăt nu numai o eroare capitală ca cea precedentă, dar şi unu singuru cuvĕntu, care intrerupe gradaţiunea şi o abate, poate nimicì totu efectul.

—Acela ce te iubesce
Suspină ḍioa, noaptea *mereu*,
Şi tot la tine dĕnsul găndesce,
Căci esci in lume idolul seu.

Dragă Eliso, a sa frumseţe
Şi aru da-o rosa pe chipul teu;
Şi *chiar şi* crinul a sale-albeţe
Pe ceea ce luce in sinul teu.

Aşa dar cela ce te iubesce,
Iţi poate spune *intr'unu cuvĕntu*,
Că pentru tine dĕnsul trăesce,
Căci esci unu *ăngeru p'acestu pămĕntu.*

Credemu că nu mai este de trebuinţă a aduce şi alte esemple de asemene cuvinte fără sensu introduse numai pentru a completa numĕrul silabelor din versu; căci in toate colecţiunile de poesii rumăne se potu găsì

www.dacoromanica.ro

in mare cătățime și totdeauna au de efectu de a face poesia imposibilă. Ci ne remăne numai a trage conclusiunea resumătoare din toate esemplele ce le amu studiatu până acum in urma teoriei despre condițiunea ideală a poesiei.

După ce amu constatatu în poesiile precedente, că se află identitate intre ele și intre semnele caracteristice ale simțimêntului și pasiunei, și totodată că în poesiile cele rele eroarea provenea din ignorarea acestei identități: conchidemu prin inducțiune, ceea ce afirmasemu *a priori*, că poesia cea adevĕrată nu este decât unu simțimêntu sau o pasiune, manifestate in formă estetică.

De aci resultă, că totu ce este productu al reflecțiunii esclusive, politica, morala, teoriile sciențifice, etc., nu intră in tĕrĕmul poesiei, și ori ce incercare pentru aceasta a fostu o eroare. Esemple sunt din nenorocire prea multe in literatura rumănă, pentru a mai avè trebuință de o nouă citare in disertațiunea

www.dacoromanica.ro

noastră. Căteva, adecă cele politice, se află la finea părţii I; pentru altele, şi mai ales pentru falsa aplicare a formei poetice la opiniuni asupra sciinţelor, a patriei, a viitorului, a lui Dumueḑeu, etc., ne potu servì de colecţiune esemplară poesiile D-lui Heliade, care cu toată vioiciunea inteligінţei nu arată in scrierile sale nici o inspiraţiune de adevĕratu poetu, ci numai o adunare de reflecţiuni manierate.

Să nu uităму, că in poeţii cei mari, a căror chemare poetică este mai presus de contestaţiune, in Corneille, Racine, Shakespeare, Schiller, Goethe, nu se află nici unu singuru versu de politică sau de teorii serioase asupră sciinţelor. Nu că poesia ar fi nedemnă de reflecţiune scienţifică sau reflecţiunea scienţifică nedemnă de poesie: dar aceste sfere provinu din operaţiuni aşa de radical osebite a le minţii omenesci, incăt confusiunea lor este cu neputinţă şi anume cu neputinţă intr'o stare sănătoasă a literaturei. Unde se intămplă, este unu simptomu rĕu nu numai pentru literatură, ci şi pentru viaţa publică. Căci ne-

www.dacoromanica.ro

cunoscința osebirei sferelor in literatură merge paralel cu ignorarea competinței autorităților in statu, și când se introducu reflecțiuni politice in poesie, se introducu și fantasii poetice in politică — doue confusiuni, intre cari este greu a decide, care este mai periculoasă.

---

www.dacoromanica.ro

Recapitulăndu acum toate conclusiunile, ce amu incercatu a le demonstrà in disertaţiunea de faţă, doběndimu următoarele idei principale asupra poesiei:

Poesia cere ca o condiţiune materială a esistinţei ei imagini sensibile; ear condiţiunea ei ideală sunt simţiminte şi pasiuni.

Din condiţiunea materială se esplică determinarea cuvintelor, epitetele, personificările şi comparaţiunile juste şi noue, şi totdeodată regula negativă, că poesia să se ferească de noţiuni abstracte.

Din condiţiunea ideală se esplică mişcarea representaţiunilor, mărirea objectului şi desvoltarea gradată spre culminaţiune, şi totdeodată regula negativă, că poesia să se ferească de objecte a le simplei reflecţiuni.

Aceste adevěruri le amu demonstratu, pe căt se poate demonstrà o materie estetică, atăt prin cercetări teoretice, căt şi prin esperiinţă din esemple.

www.dacoromanica.ro

Scopul lor nu este și nu poate fi de a produce poeți: nici odată estetica nu a creatu frumosul, precum nici odată logica nu a creatu adevĕrul. Dar scopul lor este de a ne ferì de mediocrităţile, care fără nici o chemare interioară pretindu a fi poeți, și acestu scopu ilu poate ajunge estetica. Căci asemene discipline au doue mari foloase:

Ele indeamnă ăntăi pe acela, care are talentul innăscutu, de a se perfecționà in artea sa, desceptăndu-i atenţiunea la multe particularităţi importante, pe care altfel le ar fi trecutu cu vederea;

Ele contribue al doilea, a da publicului o mĕsură sigură pentru a distinge adevĕrul de eroare și frumosul de uritu.

In această din urmă privinţă ne a părutu importantă pentru noi o cercetare critică asupra poesiei rumăne. Căci mica noastră literatură poetică este in pericolu de a confunda acea distingere elementară. Majoritatea poeţilor rumăni nu merită numele ce și-lu usurpă: din producţiunile lor se vede numai o fantasie seacă de imagini originale și o inimă

www.dacoromanica.ro

goală de simțiri adevĕrate, și mai bine le ar fi fostu lor și noue, dacă nici odată nu aru fi luatu pana in mănă și nu aru fi lățitu in publicu producțiunile lor nedemne de limbagiul muselor. Căci dacă lipsa de ori ce literatură este unul din semnele de barbarie a popoarelor, o literatură falsă și urită este celu d'intăi pasu spre degradarea culturei incepĕnde.

Aci devine prima datorie a sciinței de a se opune in contra reului contagiosu. O critică scrioasă trebue să arete modelele bune căte au mai remasu și să le distingă de cele rele, și, curățindu astfel literatura de abundanța erorilor, să prepare junei generațiuni unu cămpu liberu pentru indreptare.

---

www.dacoromanica.ro

ESEMPLE

DE

POESII RUMĂNE.

www.dacoromanica.ro

I

POESII LIRICE

www.dacoromanica.ro

Dedicaţie, de *V. Alexandri.*
Sonetu, de *A. Sihleanu.*
Privescu, de *T. Şerbănescu.*
Cinel-Cinel, de *V. Alexandri.*
Doru, de *T. Şerbănescu.*
Unei Doamne, de *N. Nicoleanu.*
Nu veḑi tu, de *M. D. Cornea.*
Seninu şi furtună, de *I. Negruzzi.*
Vecina noastră, de *N. Georgescu.*
O victimă, de *N. Nicoleanu.*
Nepăsare, de *I. Negruzzi.*

www.dacoromanica.ro

DEDICAȚIE.

Tu care esci perdută in neagra vecinicie,
Stea dulce și iubită a sufletului meu!
Și care odinioară luceai atăt de vie
Pe căud eram in lume tu singură și eu!

O! blăndă, mult duioasă și tainică lumină!
In veci pintre steluțe te cată al meu dor,
Ș'adese ori la tine, căud noaptea e senină,
Pe plaiul nemurirei se 'nalță c'unu lungu sboru.

Trecut-au ani de lacrimi, și mulți vor trece ăncă
Din ora de urgie in care te-amu perdutu!
Și doru-mi nu s'alină, și jalea mea adăncă
Ca trista vecinicie e fără de trecutu!

www.dacoromanica.ro

Plăceri dulci a iubirei, plăceri incântătoare,
Simțiri, mărețe visuri de falnicu viitoru,
V'ați stinsu intr'o clipală ca stele trecătoare
Ce las' unu intunericu adăncu in urma lor.

V'ați stinsu și de atunce in cruda-mi rătăcire
N'amu altă mângăere mai vie pe pământu
Decăt să'nalțu la tine duioasa mea gândire,
Steluță zimbitoare dincolo de morměntu!

Căci mult, ah! mult in viață eu te-am iubitu pe tine,
O! dulce desmerdare a sufletului meu!
Și multă fericire ai revărsatu in mine
Pe când eram in lume tu singură și eu!

Frumoasă ângerelă cu albe aripioare!
Precum unu visu de auru in viață-mi ai lucitu,
Și'n ceruri cu grăbire, ca unu mirosu de floare,
Te-ai dusu, lăsându-mi numai unu suveniru iubitu.

Unu suveniru, comoară de visuri fericite,
De scumpe și ferbinte și dulce sărutări,
De dile luminoase și indumnedeite,
De nopți Venețiane și pline de 'ncântări.

Unu suveniru poeticu, corona vieții mele,
Ce mângăe și 'nvie duioas' inima mea,

www.dacoromanica.ro

Și care se unesce cu harpele din stele
Când mĕ inchinu la tine, o! dragă lină stea!

Tu dar ce prin iubire, la'alu iubirii soare,
Ai deșteptatu in mine poetice simțiri,
Primesce'n altă lume aceste lăcrimioare
Ca unu resunetu dulce de-a noastre dulci iubiri!

www.dacoromanica.ro

SONETU.

Peste țermuri depărtate
Veḑi tu riul călătoru
Cum in valuri turburate
Se asvărle in izvoru?

P'alui maluri singurate
Veḑi cum vĕntul mugitoru
Mișcă trestia ș'o bate
Șuerănd ingrozitoru?

www.dacoromanica.ro

Riu-i viața-mi sbuciumată,
Ș'acea trestie mișcată
E-alu meu sufletu durerosu;

Viitorul ce m'așteaptă
E pustia cea deșartă
De pe malul nisiposu.

---

www.dacoromanica.ro

PRIVESCU.

Privescu cerul in uimire,
Apoi mĕ'ntorcu şi privescu
Cu totu sufletu'n privire
Ochi-ţi d'unu azuru cerescu.

Şi nu potu de a nu-ţiĭice:
Ochii tĕi, scumpu angerelu!
Sunt, ah! crede p'unu ferice,
Doue picături de ceru.

Picături!.. dar fie-care
Este unu adăncu misteru,
Fie-care e unu soare,
Fie-care e unu ceru!

www.dacoromanica.ro

Duce-m'aşi viaţa toată,
Ca să scapu d'al vieţei chinu,
Păn' in lumea ceea-l-altă,
D'unde cei duşi nu mai vinu!

Ş'atunci pe păměntu, atunce
Acei care m'au iubitu
Să insemne cu o cruce
Locul unde m'am opritu!

www.dacoromanica.ro

UNEI DOAMNE.

De se va 'ntĕmpla s'ajungă aste rĕnduri păn' la tine
Şi citindu-le să cugeţi făr' de voia ta la mine,
Nu gândì că sunt in doliu cufundatu şi plinu de doru,
Căci te'nşeli, dacă vei crede, că duioasa mea simţire
Căutându a ta presinţă şi'ntălnindu a ta privire
A doritu al teu amoru.

Tu nu erai, de căt umbra ce-mi servia de apărare,
Ca să nu-mi topească ochii raḑele nemuritoare
Din sufletul, ce iubescu;
Tu nu erai, de căt pănza tot d'auna suspendată,
Subt care ascundea suspinul a mea inimă'nfocată
Privindu chipu'i ăngerescu.

www.dacoromanica.ro

Negreșitu, ai ochii negrii și sprĕncenele arcate,
Fața albă și pe umeri doue plete aruncate
D'unu negru posomoritu!
Dar ce vrei! Sunt unu selbaticu d'o natură necioplită!
Mie-mi trebuie unu sufletu, ear nu piele lustruită,
Ca să nu moru de uritu!

---

www.dacoromanica.ro

NU VEȚI TU!

Nu veți tu a ta durere
Cum te 'mpinge spre morměntu,
Cat' aiurea mǎngǎere,
Fete'su multe pe pǎměntu!

Mai gǎsì-vei tu sub soare
Unu pěru negru-unu chipu iubitu,
O ḑină fermecătoare
Ce te-ar face fericitu!

—Și cu alt' aici sub soare
Așu putè fi norocitu,
Dar cu alta fi-voiu oare
Așa de nefericitu?

www.dacoromanica.ro

Picături in suprafață,
Dar ca spaciul fără fundu,
Căte lumi in a lor ceață
Și-adăncime se ascundu!

Fericirea mea e mare,
Ah! mĕsoar-o'n ochii mei:
Universul *unu* ceru are,
Eu am *doue* 'n ochii tĕi!

www.dacoromanica.ro

CINEL-CINEL.

Păstorul ḍice: Cinel-cinel,
Copilei june de lăngă el.
„Doue steluțe cu raze line
„Lăsat-au ceriul plinu de lumine,
„Și pe-a ta frunte ele au căḍutu.
„Ghici, drăguliță, că le sărutu.“

Nu ghici 'ndată
Gingașa fată
Și pe o c h i dulce fu sărutată.

Păstoriul ḍise ăncă: Cinel,
Copilei blănde de lăngă el.
„O veḍi inchisă, rumena floare,

www.dacoromanica.ro

„Cum se deschide, veḑi lăcrimioare,
„Și pe-a ta față ea s'au născutu.
„Ghici, drăguliță, că o sărutu.“

Nu ghici 'ndată
Vesela fată
Și pe gurița fu sărutată.

Păstoriul ḑise eară: Cinel,
Copilei mândre ḑe lângă elu.
„Albe, rotunde, doue-aripioare
„Ne'ncetatu saltă la ceru să sboare,
„Și tu'n robie le-ai tot ținutu.
„Ghici, drăguliță, că le sărutu.“

Nu ghici 'ndată
Rumena fată
Și pe sinu fragedu fu sărutată.

www.dacoromanica.ro

DORU.

Bate vĕntul, bate tare,
Bate de la rĕsăritu
Și-mi aduce doru de mare,
Doru de lungu călătoritu!

Duce-m'așĭ atunci in lume
Fără să mĕ mai oprescu,
Prin pustiuri fără nume,
Mari ca golu-mi sufletescu!

www.dacoromanica.ro

SENINU ŞI FURTUNĂ.

Noaptea profundă
In ea cufundă
Pămĕntul june reinfloritu,

Bolta senină
Blăndă lumină
Varsă din sinul seu auritu;

Si totul tace,
Divină pace
Peste natură domnesce linu,

Dar o furtună
Geme şi tună
In alu meu sufletu sdrobitu de chinu.

www.dacoromanica.ro

Ah! Nici o rază
Nu luminează
Noaptea profundă ce m'a coprinsu,

Inima-i ruptă
De lunga luptă
Ce amoru și ură crudu au incinsu.

---

www.dacoromanica.ro

VECINA NOASTRĂ.

Când te arăți tu la fereastră
Cu unu aeru gănditoru,
Doamne! ḍicu: Vecina noastră
S'o sărutu ș'apoi să moru!

Amu visatu unu visu ferice
Noaptea de ala-l-tăieri,
Dumneḍeu părù și-mi ḍice:
„Voiu să-ți dau ori ce tu ceri,

www.dacoromanica.ro

„Vei tu auru? Vei putere?
Glorie, coroni, măriri?
Din a cerului avere
Din ce vei, impărtășiri?

„Muritoru prin soarta voastră,
Eu te facu nemuritoru!“
—Doamne! ḍicu: Vecina noastră
S'o sărutu ș'apoi să moru.

www.dacoromanica.ro

O VICTIMA.

„Ți se va erta mult“
„Căci ai iubitu mult.“

Albă cu ochii negrii și dulce ca o fee,
Unu capu blondinu de ăngeru pe umeri de femee,
Atăt era de pală ș'atăt de gănditoare,
Căt s'ar fi ḑisu o umbră, streină călătoare,
Sau geniu ce se lasă din ceriuri pe păměntu
Și merge să jelească virtutea p'unu morměntu,
La gătu purta o cruce, simbolu de sărăcie,
Și'n inimă durerea, eternă bogăție,
Acelor ce pe lume se ḑicu desmoșteniți.
Vai! negreșit aleșii, sunt cei nefericiți!

Sfiosu 'i era suspinul și glasul tristu, dar dulce!
Să fie căntul serii, ce plănge și se duce
Să'și verse voluptatea p'unu locu mai fericitu?

www.dacoromanica.ro

Să fie cea din urmă oftare de iubitu,
Suspinul unui sufletu ce 'n ultimul avĕntu
Își mai întoarce ochii cu milă spre pămĕntu?

Dar iat'o se redică, și pală, inspirată,
Suspină cu putere p'o notă desolată
Unu cântecu, ce se pierde prin umbre tresărindu
Ca dorul și speranța proscrisului murindu.

„Amoru, scăntee smulsă din rațele ceresci!
Tu care dându vieața și moartea pregătesci;
Ființa ta de flacări ca geniul proscrisu
Și'a suspendatu locașul pe margini de abisu
Cât inima, ce sboară spre elu și se ridică,
Se'ntoarce 'ngălbinită de jale și de frică,
Și strânsă violată de brațu-ți nevĕdutu,
Ca undele perdute p'unu riu necunoscutu,
Alunecă din sinul plăcerii d'aurite
Pe brațele durerii de lacrimi vestejite,
P'alu cării patu veghiază, suspină și tresare
Căința, gelosia și cruda desperare.
Căci unde'i muritorul, vai! care n'a gustatu
Din cupa ta veninul?—Și cin' s'a lăudatu,
Când furiile soartei pe capu'i se ridică,
Să'și fi privitu ruina in față fără frică
Și fără remușcare? – Suspinul infortunii
Nu'i tânguiosu și dulce ca glasul rugăciunii,
Ci tristu, amaru ca dorul, ce geme p'o ruină,
Și negru ca o noapte, lipsită de lumină! "....

A candelii lucire d'o dată tremurâ,
Iar dulcea creatură tăcù și espirâ!

---

www.dacoromanica.ro

NEPASARE.

Marea geme și vuesce
Și s'asvărle'n sus și'n jos,
Cerul tună și trăsnesce,
Vĕntul urlă fioros.

Vasul fragedu se despică,
Valuri negre-lu invĕlescu,
Cănd spre nouri ilu ridică,
Cănd in funduri ilu isbescu.

Și pe vasu in desperare
Toți aleargă nesfirșit,
Nicăiri nu vĕdu scapare,
Groaza morții i-a lovitu.

www.dacoromanica.ro

Și ochiri și brațe mute
Ridicu spre Măntuitoru,
Să se'ndure să-i ajute
Cu cerescu-i ajutoru.

Singuru, fără de mișcare
De catargu stau rețimatu
Și privescu cu nepăsare
Oceanu 'nfuriatu,

Căci puțin imi face mie,
Dacă marea m'a 'ngropà,
Sau de inima-mi pustie
Pe pămĕntu voiu mai purtà.

www.dacoromanica.ro

II

FABULE ŞI EPIGRAME.

www.dacoromanica.ro

Toporul și pădurea, de *Gr. Alexandrescu.*
Momița și doue mițe, de *A. Donici.*
Epigramu, de *I. Vacarescu.*
Țiganul și purcelul, de *Gr. Alexandrescu.*
Racul, broasca și știuca, de *A. Donici.*
Epigramu, de *I. Negruzzi.*
Cănele și cățelul, de *Gr. Alexandrescu.*
Lupul și Cucul, de *A. Donici.*
Epigramu, de *N. Nicoleanu.*
Măgarul rĕsfățatu, de *Gr. Alexandrescu.*

www.dacoromanica.ro

TOPORUL ŞI PĂDUREA.

Minuni in vremea noastră nu vĕḑu a se mai face,
Dar că vorbea odată lemne şi dobitoace,
Nu remăne indoială; pentru că de n'ar fi,
Nici nu s'ar povestì.
Şi caii lui Ahilu care prooroceau,
Negreşit că au fostu, de vreme ce'lu trăgeau.
Intemplarea ce sciu şi voiu s'o povestescu,
Mi-a spus'o unu bĕtrănu pe care ilu cinstescu,
Şi care imi ḑicea,
Că şi elu o scià
De la strămoşii lui,
Care strămoşi ai lui ḑicea şi ei c'o sciu
De la unu altu strămoşu ce nu mai este viu,
Şi p'ai cărui strămoşi, ḑĕu nu pociu să vi'i spuiu.

Intr'o pădure veche, in ce locu nu ne pasă,
Unu ţeranu se dusese să'şi ia lemne de casă.

www.dacoromanica.ro

Trebue să sciți ănsĕ, și pociu să dau dovadă,
Că pe vremea aceia toporul n'avea coadă.
Astfelu se incepu toate: vremea desevirșasce,
Ori ce inventă omul, ori ce spiritul nasce.
Așa țeranul nostru, numai cu feru 'n mănă,
Incepù să slutească pădurea cea bĕtrănă.
Tufani, palteni, ghindari se ingroziră foarte:
„Tristă veste, prieteni, să ne gătimu de moarte,
Incepură să țică: toporul e aproape!
In fundul unei sobe țeranu-o să ne 'ngroape!"
—„E vre unul d'ai nostri cu elu ca să'i ajute?"
Țise unu stejaru mare, ce avea ani trei sute
Și care era singuru ceva mai la o parte.
—„Nu."—„Așa fiți in pace: astă dată avemu parte
Toporul și țeranul alt n'o să isbutească,
Decăt să ostenească."

Stejarul avù dreptate:
După multă silință, cercări indelungate,
Dăndu in dreapta și 'n stănga, cu puțină sporire,
Țeranul se intoarse fără de isbutire.

Dar cănd avù toporul o coadă de lemnu tare,
Puteți judecà singuri, ce tristă intĕmplare!

Istoria aceasta d'o fi adevĕrată,
Imi pare că arată,
Că in fieși ce țeară
Cele mai multe rele nu vin de pe afară,
Nu le aducu străinii, ci ni le face toate
Unu pămănteanu d'ai nostri, o rudă sau unu frate.

www.dacoromanica.ro

MOMIȚA ȘI DOUE MIȚE.

In a momițelor țară,
Ce mai nu are hotară,
Odată judecătoare
Era o momiță, care
Chibzuia cu scumpătate
Cumpăna cea de dreptate.
Și iată că la momiță
Se arată doue mițe,
Zgăriete, incruntate,
In prigonire de moarte,
Părăsindu alu seu lăcașu
Pentr'unu bulgăre de cașu.
Una strigă: „Socotesce!
Cașu eu l'am fost ochitu.“
Alta țipă: „Hotăresce!
Cașu eu l'am dobănditu.“
„Stați!“ le dise lor momița,

www.dacoromanica.ro

„In cumpăna de dreptate
Se va lămurì fiinţa
Pricinii de caşu urmate.“
Apoi caşu dreptu in doue,
Rumpăndu'lu ea pre-frumos,
Au pusu intru amăndoue
Cumpene căte unu boţu.
Dar căud cumpăna rădică,
Vede c'o parte'i mai mică;
Muşcă, cearcă, chibzuesce,
Şi bine nu nimeresce.
Acum partea cea muşcată,
Nu trăgea ca ceealaltă.
Muşcăndu ear din acea grea,
Tocma drept nu nimerea.
Şi aşa pănă'n sfărşitu
Tot in cumpene au trasu;
Ear miţele s'au trezitu,
Că din caşu n'a mai remasu.

www.dacoromanica.ro

EPIGRAMU.

Căutătura-ți va resboiu,
Zimbirea-ți cere pace:
Și să mĕ'npacu cu tine voiu,
Dar să mĕ batu—imi place!

www.dacoromanica.ro

ȚIGANUL ȘI PURCELUL.

Când s'au liberatu țiganii, în anul de la Christos
O mie și...nu sciu câte; unul din ei, omenosu
Vrù și elu să libereze pe unu porcu ce ilu avea
Și în jugu de multă vreme lângă șatră ilu ținea.
Ilu chemâ dar și ii ḑise: „porcule, purcelul meu,
Cunoscu insumi din cercare jugul cât este de greu.
De aceea te facu liberu; d'acum poți a viețuì
Or cum ți-o plăcea, și hrana singuru a ți-o dobândì.“

„Să trăesci! ânsĕ stăpâne, în grădini pociu eu intrà,
Pepeni, dovlecei și verze fără grijă a mâncà?“—
„Ba nu, astea sunt oprite“—„Așa dar iți mulțumescu,
„Cu unu sfertu de libertate drept să spuiu nu mĕ'nvoescu.
„Ba credu chiar că e rușine, când toți porcii au trăitu
„La coșare în robie, să esu eu mai osebitu,

www.dacoromanica.ro

„Să'mi redicu mai presus botul și de treapta lor să fugu
„Ș'apoi ce ar ḑice boii vĕḑĕndu-mĕ fără jugu?“

Uni 'nțelegu libertatea ca porcul celu țigănescu;
Alții deprinși cu robia de ea greu se despărțescu.

www.dacoromanica.ro

RACUL, BROASCA ŞI ŞTIUCA.

Racul, broasca şi o ştiucă
Intr'o ḑi s'au apucatu
De pe malu in eazu s'aducă
Unu sacu cu grău incărcatu,
Şi la elu toţi se inhamă:
Tragu, intindu, dar iau de samă
Că sacul stă neclintitu,
Căci să trăgea neunitu.
Racul inapoi se dà,
Broasca tot in sus saltà,
Ştiuca foarte se isbià,
Şi nimic nu isprăvià.
Nu sciu cine'i vinovatu;
Ănsĕ pe căt am aflatu,
Sacul in eazu nu s'au trasu,
Ci tot pe locu au remasu.

www.dacoromanica.ro

Așa'i și la omenire,
Când in obștii nu'i unire:
Nici o treabă nu se face
Cu isbândă și cu pace.

www.dacoromanica.ro

EPIGRAMU.

Adio frumoase bucle, adio amoru ferbinte,
Eu mĕ despartu de tine
Cu sufletul sdrobitu;
Cu mai puțin amoru, dar cu mai multă minte,
Unu altul decăt mine
Va fi mai fericitu.

www.dacoromanica.ro

CÂINELE ŞI CĂŢELUL.

„Cât imi sunt de urite unele dobitoace,
Cum lupii, urşii, leii, şi alte câte-va,
Care credu despre sine că preţuescu ceva!
De se tragu din neamu mare,
Asta e o 'ntêmplare:
Şi eu poate sunt nobilu, dar s'o arêtu nu'mi place.
Oamenii spunu adese că 'n ţeri civilisate,
Este egalitate.
Toate iau o schimbare, şi lumea se cioplesce,
Numai pe noi mândria nu ne mai părăsesce.
Cât pentru mine unul, fleşte cine scie,
C'o am de bucurie,
Când toată lighioana măcar şi cea mai proastă
Câine sadea imi ḑice, ear nu *domnia-voastră.*"
Aşa vorbeà dĕ-ună-ḑi cu unu bou oare-care,
Samson dulău de curte ce lătrà foarte tare.

www.dacoromanica.ro

Cățelul Samurachi, ce ședeà la o parte
Ca simplu privitoru,
Auḑindu vorba lor,
Și că nu au mănie nici capriții deșarte,
S'apropiă indată
Să'și arĕte iubirea ce are pentru ei:
„Gândirea voastră ḑise, imi pare minunată,
Și simțimentul vostru ilu stimezu, frații mei“
—„Noi frații tĕi, respunse Samson plinu de mănie,
Noi frații tĕi, potae?
O să-ți dămu o bătae
Care s'o pomenesci.
Cunosci tu cine suntemu, și ți se cade ție,
Lichea nerușinată, astfel să ne vorbesci?“
—„Dar ḑiceați...“ „Și ce-ți pasă? Te'ntrebu eu ce ḑiceamu?
Adevĕrat vorbeamu,
Că nu iubescu mândria și că urescu pe lei,
Că voiu egalitate, — dar nu pentru căței.“

Aceasta intre noi adese o vedemu,
Și numai cu cei mari egalitate vremu.

www.dacoromanica.ro

LUPUL ŞI CUCUL.

„Remăi sănătosu, vecine!“
A ţisu lupul către cucu,
„Aceste ţeri de rĕu pline
Le părăsescu şi mĕ ducu.
Nu mai potu trăi aice,
De omu, căne prigonitu:
In Arcadia ferice
Este codru de trăitu,
Unde aurita vreme
Impărăţesce deplin,
Unde lupul nu se teme
De năpăstile ce'i vinu.
Acolo nu sunt resboae,
Toţi in pace vieţuescu:
Omul este blăndu ca oaea,
Ear căniі nici hămăiescu.“

www.dacoromanica.ro

—„Cale bună, măi vecine!
Dar te rogu să-mi spui curat:
Naravul nu-ți iei cu tine?
Și colții ai lepădatu?“
—„Să'i lepădu? da cum se poate!“
—„Apoi ține minte, frate,
Că la viitoarea iarnă,
Ai să remăi fără blană.“

Și așa s'au intĕmplatu
Precum cucul i-a căntatu.

Intre oameni ear sunt unii
Cu colți de lupu inzestrați:
Ori in care parte a lumii
Ei vor fi tot ne'mpăcați.

---

www.dacoromanica.ro

EPIGRAMU.

Dacă viaţa este unu visu,
Dacă de ceea ce-ţi este scrisu
Nu-i cu putinţă să fii păzitu:
De ce atăta grije şi chinu?
Ia-ţi cupa frate, umple-o cu vinu
Şi bea, visează pănă'n sfărşitu

www.dacoromanica.ro

MĂGARUL RESFĂȚATU.

Unu măgaru vĕḑù odată
P'al seu stăpănu că dormeà,
Și s'apropiè indată
Binișor a-lu măngăià.
Dar să sciți, că dinainte
Era tristu și supĕratu;
Căci vedeà, cu ce cuvinte
Măngăia invederat
Unu cățelușu micu din casă,
Glume jocuri ce'i făcea
Și cu dĕnsul tot la masă
Ḑioa, noaptea petreceà.

„O ce rea nenorocire!"
Își ḑiceà bietul măgaru,

www.dacoromanica.ro

„De ce astă osebire?
Are potaea vr'unu daru?
Eu că alergu până seara,
Că muncescu necontenit,
Aru cu boii toată vara:
Și de fĕnu chiar sunt lipsitu,
Ba adesea și ciomege
Pe spinare că-mi căștigu.
Asta este a mea lege,
Să mĕ ierte, surda strigu.
Blestematului de căine,
Căci ii joacă imprejur,
Ĕi dau cea mai bună pâne,
Și pe mine toți mĕ'njuru.
Dacă lingușirea este
Mijlocul d'a 'naintà,
Să mĕ ducu dar fără veste
Ca și dĕnsul a'i săltà."

Cugetăndu astfel in sine,
Vine, calcă 'ncetișor
Și când s'apropie bine,
Ilu lovesce c'unu picioru
Atăt de greu in spinare,—
(Ba ăncă alăturăndu
Drăgăstosul glasu ce are,
Ca mai multu să'i placă vrĕndu)—
Incăt omul de mirare
De durere stăpănitu,
Strigă, se vaită tare:
„Săriți că m'a prăpăditu!"
Slugele alergu indată,

www.dacoromanica.ro

Pe jupănu ilu ciomăgescu,
Că e *Măgaru* ii arată,
Cu tufele'i mulțemescu.

Nu siliți natura;
Veți fi neplăcuți
Cu talentul care
Nu sunteți născuți.

---

www.dacoromanica.ro

III

BALADE.

www.dacoromanica.ro

Mihaiu scăpându stindardul, de *D. Bolintineanu.*

Fĕtu-Logofĕtu, de *V. Alexandri.*

Umbra lui Mircea, de *Gr. Alexandrescu.*

Mircea la bătae, de *D. Bolintineanu.*

Barcarola, de *A. Sihleanu.*

Capul Avarilor, de *D. Bolintineanu.*

Ceasul rĕu, de *V. Alexandri.*

Ucigaşul fără voe, de *Gr. Alexandrescu.*

Mărioara, de *D. Bolintineanu.*

Banul Mărăcină, de *V. Alexandri.*

Daniil Sihastru, de *D. Bolintineanu.*

Gondola, de *G. Creţeanu.*

Groza, de *V. Alexandri.*

www.dacoromanica.ro

MIHAIU SCĂPĂNDU STINDARDUL.

Noaptea se intinde și din geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vĕrsa.

Dar setosu de lupte, in văi depărtate,
Unu erou in noapte ăncă se mai bate.

Singuru elu se luptă in acele văi,
Unde măna morții a culcatu pe-ai sei.

Dar sub mii de brațe trebue să cadă:
Trece printre Unguri fără ca să-l vadă;

Și stindardul țĕrei el infășurăndu,
Către sinu il stringe inapoi cătăndu.

www.dacoromanica.ro

Și in umbra nopții armasaru-i sboară
Ca o 'nchipuire albă și ușoară.

Spre o apă lată calul s'a 'ndreptatu;
De maghiari resboinici fuge 'nconjuratu.

Luna după dealuri mergĕndu să se culce,
Ĕi arată calea și-i suride dulce.

Cei ce îl preurmă se oprescu pe maluri;
Dar Mihaiu cu calul se aruncă-n valuri

Și de ceea parte singuru ajungĕndu,
Elu imbrățișează calu-i spumegăndu:

Apoi scoate frĕul încă albu de spume,
Și ĕi dice: „Liberu mergi de-acum in lume!“

www.dacoromanica.ro

FĔT-LOGOFĔT.

—O! Fĕt-Logofete
Cu netede plete,
Cu pĕrul de auru!
Stai, te odihnesce
Că'n dealu te păndesce
Unu negru balauru.

—Frumoasă fetiță
Cu lungă cosiță,
Cu mândru colanu!
De dĕnsul n'am teamă,
Căci am pe-a lui seamă
Voinicu busduganu.

www.dacoromanica.ro

—O! tĕnĕru semeţe
Cu blănde mănd reţe,
Cu ochii de focu (!)
Balauru'i mare
Şi milă nu are...
Stăi, ah! stăi pe locu.

—Luceaferu din stele
Cu-ochi de porumbele,
Cu faţă de crinu!
Toţi zmeii din lume
Se'nchinu l'al meu nume
Tremuru şi se 'nchinu.

—Viteze vestite
Cu arme-aurite,
Cu dulce cuvĕntu!
El peste munţi calcă,
Şi'n ceru are o falcă
Ş'una pe pămĕntu.

—Pasĕre de munte
Cu salbă pe frunte,
Cu salbă de flori!
Murgul meu cănd sare,
Trece peste mare
Şi sboară prin nori.

www.dacoromanica.ro

—O! Fĕt-logofete
Cu netede plete,
Cu glasul cerescu!
Nu te dù de-aice,
Nu te dù voinice,
Că eu te iubescu!

—Frumoasă fetiță
Cu lungă cosiță,
Cu sinu feciorescu!
Pentru-a ta iubire
Fală sau peire
Vreu se dobăndescu!

www.dacoromanica.ro

UMBRA LUI MIRCEA.

LA COZIA.

Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate,
Către ţermul din protivă se intindu, se prelungescu,
Ş'ale valurilor mândre generaţii spumegate
Zidul vechiu al monastirei in cadenţă il isbescu.

Dintr'o peşteră, din ripă, noaptea ese, mĕ 'npresoară:
Depe muche, depe stâncă, chipuri negre se coboru;
Muschiul zidiului se mişcă...printre iarbă se strecoară
O suflare, care trece ca prin vine unu fioru.

Este ora nălucirei: unu morměntu se desvelesce,
O fantomă 'ncoronată din elu ese... o zărescu...
Ese.. vine către ţermuri... stă... in preajma ei privesce...
Riul inapoi se trage... munţii vĕrful işi clătescu.

www.dacoromanica.ro

Ascultați...! marea fantomă face semnu... dă o poruncă...
Oștiri, taberi fără numĕru imprejuru'i inviesu.....
Glasul ei se 'ntinde, cresce, repetatu din stâncă 'n stâncă,
Transilvania 'l aude, Ungurii se inarmesu.

Oltule, care ai fostu marturu vitejiilor trecute
Și puternici legioane p'a ta margine-ai privitu,
Virtuți mari, fapte cumplite, iți sunt ție cunoscute,
Cine oar' poate să fie omul care te-a 'ngrozitu?

Este elu cum ilu arată sabia lui și armura,*)
Cavalcru de ai credinței, sau alu Tibrului stăpânu,
Traian, gloria Romei ce se luptă cu natura?**)
Uriașu e alu Daciei, sau e Mircea celu bĕtrânu?

Mircea! imi respunde dealul; Mircea! Oltul repetează;
Acestu sunetu, acestu nume valurile ilu primescu,
Unul altuia ilu spune, Dunărea se 'nsciințează,
Ș'ale ei spumate unde către mare ilu pornescu.

Sărutare umbră veche! primesce inchinăciune
De la fii ai Romăniei care tu o ai cinstitu.
Noi venimu mirarea noastră la morměntu-ți a depune;
Veacurile ce 'nghitu neamuri alu teu nume l'au hrăpitu.

---

*) In biserica de la Cozia Mircea este zugrăvitu in costumu de Cruciatu.
**) Pe malul dreptu alu Oltului se vede drumul făcutu de Traian.

www.dacoromanica.ro

Răvna-ți fù neobosită, indelung' a ta silință:
Până l'adănci bătrănețe pe Romăni inbărbătași;
Ănsĕ, vai! n'a ertatu soarta să 'ncununi a ta dorință,
Și-alu teu nume moștenire libertăți să ilu lași.

Dar cu slabele-ți mijloace faptele-ți sunt de mirare:
Pricina, nu resultatul, laude ți-a căștiga:
Intreprinderea-ți fù dreaptă, a fostu nobilă și mare;
De aceea alu teu nume va fi scumpu și nepătatu.

In acelu locașu de peatră, drumu ce duce la vecie,
Unde tu te găndesci poate la norodul ce-ai iubitu,
Cătă ai simțitu plăcere căndu a lui Mihai soție*)
A venitu să-ți povestească fapte ce l'au strălucitu!

Noi citimu luptele voastre, cum privimu vechea armură
Ce unu uriașu o dată in resboae a purtatu;
Greutatea ei ne apucă, trece slaba-ne mĕsură,
Ne'ndoimu dac'așa oamenii intru adeyĕru au statu.
. . . . . .

Au trecutu timpi acei, timpi de fapte strălucite,
Ănsĕ triste și amare; legi, naravuri se'ndulcescu:
Prin sciințe și prin arte națiile infrățite
In găndire și in pace drumul gloriei găsescu.

*) Doamna Florica soția lui Mihaiu este ingropată in același mormĕntu cu Mircea, după cum arată inscripția de pe peatră.

www.dacoromanica.ro

Căci resboiul e biciu groaznicu, care moartea ilu iubesce
Şi ai lui sângeraţi dafini naţiile ii plătescu;
E a cerului urgie, este focu care topesce
Crăngurile inflorite, păduri care ilu hrănescu.

. . . . . .
. . . . . .

www.dacoromanica.ro

MIRCEA LA BATAE.

Armia maghiară ţeara a 'nvĕlitu,
Soarele vĕḑĕnd'o a ingălbinitu.

Dar bĕtrănul Mircea nu se inspăimĕntă:
Cu o mică ceată de voinici s'avĕntă.

Nu că elu voesce ţeara a scăpa:
Ci va să 'mplinească datoria sa.

Unde este timpul celu de bărbăţie,
Când murea Românul pentru o datorie!

Pe unu calu ce muşcă spuma in zăbale
Printre ḑi şi noapte el işi face cale.

www.dacoromanica.ro

—„Fraţii mei! vorbesce falnicul bĕtrănu,
Dumneḑeu voit-a ca să moru romănu.
Celu ce a sa viaţă ţĕrei sale 'nchină,
Pere ca lumina intr'a sa lumină.
Ce e 'n viaţa ţerei viaţa unui omu?
Ce e 'n primăvară floarea unui pomu?
Ceea ce prin stele este-o stelioară
Şi-n nemărginire unu minutu ce sboară.
Şoimul căud se vede prinsu de vĕnători
Spunu că işi sfaramă cuibu şi puiori.
Astfel decăt lanţul braţul să le 'ncingă,
Ce-i romănu, ce-i nobilu astăḑi să se stingă.“

Unde este timpul celu de bărbăţie,
Căud murea Romănul pentr'o datorie?!

www.dacoromanica.ro

BARCAROLA.

A misterului mireasă,
Cu vii stele imprejur,
Mândră stă ca o crăeasă
In palatul său d'azur.

Valul doarme, vêntul tace;
Singuru numai eu veghezu,
Și in barca mea imi place
L'a mea dulce să visezu.

Vino, aură iubită,
De mĕ mĕngĕe ușor,
Păn' la vremea mult dorită
Când in braței am să sboru.

www.dacoromanica.ro

Treceți ceasuri cu grăbire;
De dorinți suntu sfășiatu;
Și tu, scumpă nălucire,
Dă-mi semnalul așteptatu.

Ah! ce vĕdu, nu mĕ-nșelu oare?
Unu ce filfie pe malu?
Dar, — e umbra-i răpitoare
Ce se scaldă intr'unu valu.

Mișcă, barca mea ușoară,
Tăiați unda, voi lopeți,
Și tu vesel inimioară
De iubire să te 'mbeți.

—

La a nopții neguroase
Poartă neagră d'abanosu
Bate zorile sfioase
Cu-alu lor degetu aurosu.

Vĕntul suflă, valul muge—
S'a stinsu scumpul meu deliru!
Dar in barca mea ce fuge
Mĕ mângăiu c'unu suveniru...

---

www.dacoromanica.ro

CAPUL AVARILOR.

Prin văile Carpaţilor
Misterici, neguroase,
Trecea capul casacilor
Cu garde numeroase.

Zăresce lângă-o peşteră
Dărămături romane,
Unu templu de-albă marmură
Al Junei daciane:

Iar luna, sufletu umbrelor,
Pe-o neagră stâncă-apare
Şi varsă focu pe feţele
Columnelor bizare.

www.dacoromanica.ro

In vestibulul templului
Se vĕdu mai multe stane,
Cu chipul guvernorilor (!)
Ai Daciei traiane.

Dar turma călĕtorilor
Vĕḑĕndu-le hulesce,
Şi capul lor, cu furie,
Descalecă, vorbesce:

„Căt mi-or lovi vederile
Aceste chipuri mute,
Nu potu să'mpacu eu inima-mi
Cu visele-mi plăcute!“

Elu ḑice, trage paloşul,
Spre chipuri apoi trece,
Lovesce-o stană repede
Pe sinul ei cel rece.

Atunci in aeru stelele
Cu nori apoşi se 'ngănă,
Iar stana 'nalţă repede
Pe dĕnsul recea-i mănă,

Se mişcă toate stanele,
Păşescu spăimĕntătoare,
Şi-n noapte calcă, sfarmă
Barbarii sub picioare.

www.dacoromanica.ro

CEASUL REU.

Pe celu dealu pe coaste
Trece-o mândră oaste,
Oaste de Români!
Tot voinici de frunte,
Care mergu să'nfrunte
Oarde de păgâni.

Iar pe-o culme verde
Ce 'ntre munți se perde,
Stau de mi-i privescu
Doue surioare,
Albe lăcrimioare,
Care mi-i jălescu:

www.dacoromanica.ro

—Veḑi tu, surioară,
Oastea se coboară
Colo pe costișu.
Veḑi-o cum pĕtrunde
Pe rĕndu și s'ascunde
Colo 'n stejerișu.

Vai! nu se mai vede!
Cine, cine-a crede
Grija ce ducu eu,
Oastea că-i purtată
De bĕtrănul tată
Și de dragul meu?

Ei se ducu in vale
Unde ţeara 'n jale
Geme cu amaru,
Căci au intratu eară
Sabie in ţeară,
Paloșu de Tătaru.

De pe munți in poale
Cu armele goale
Ei mi se coboru!
Și p'in cea urdie,
Dragă, a se fie
Mare multu omoru!

www.dacoromanica.ro

Că tata bĕtrănul
Nu cruță păgănul
Când s'aruncă 'n focu,
Elu e Romănu tare
Ca Stefan celu mare,
Și omu cu norocu.

Pentru elu n'am teamă;
Dar imi facu de teamă
Când stau de gândescu
La dragul Lisandru,
Că-i unu copilandru,
Și mult ilu iubescu!

Elu n'au vĕnatu încă
Decăt șoimi de stâncă,
Cerbi cu coarne mari;
Ș'acù 'ntăia oară
Face, surioară,
Goană de Tătari.

Ș'așa mult mi-e frică
Ș'inima-mi se strică
Când gândescu la elu,
Că mult, mult ĕi place
Vitejii a face,
Scumpul tinerelu!

www.dacoromanica.ro

—„Taci, biată copilă!
„Nu-i plănge de milă
„Iubitului tĕu,
„Căci fereascĕ sfăntul
„Să-ţi fie cuvĕntul
„Ḑisu intr'unu ceasu reu!

„Hai la mănăstire
„Ca să dămu de scire
„Pustnicului sfăntu,
„Să ardă tămăe
„Ca să nu remăe
„Tătaru pe pămĕntu.“—

Oastea 'nvingĕtoare
Au stinsu de la soare
Aprigul duşmanu.
Ea se 'ntoarce 'n munte,
Avĕndu chiar in frunte
Vechiu'i căpitanu.

Ear sermana fată
In zadar, vai! cată
Pe iubitul seu!
Elu in focu căḑuse,
După ce făcuse
Vitejii de zmeu!..

www.dacoromanica.ro

Din bĕtrăni se spune
Că sunt ceasuri bune
Și că rele sunt.
Vai de-acei ș'acele
Care'n ceasuri rele
Ḍicu vre unu cuvĕntu!

www.dacoromanica.ro

UCIGAȘUL FĂRĂ VOIE.

O temniță adâncă imi e locuința: *)
Prin dese, prin negre zăbrele de feru
O rază perdută imi spune ființa
Cerescului soare, seninului ceru.

Și frigul mĕ'ngheață; e umedu pămĕntul;
De ziduri, de lanțuri eu sunt ocolitu:
Aici suferința așteaptă morměntul,
Căci legile lumei așa au voitu.

*) Sujetul acestei poesii este o intĕmplare adevĕrată. Osânditul socotescu că trăesce încă, și nu e mai mult de patru ani de când s'a judecatu pricina la tribunalnri, unde elu mărturisindu fapta, căntă a se desvinovăți prin povestirea norocosului visu. Dar judecătorii temĕndu-se ca nu cum-va indurarea cătră acesta să insufle și altora dorința de a visa, au aplicatu pravila care nu coprinde nimicu despre vise. Căci pravila criminală, după cum scimu, e încă nedesevĕrșită. Gr. Al.

www.dacoromanica.ro

Adusu ca o crudă, silbatecă feară,
L'a temniți poartă nădejdea-am lăsatu,
Și simțu chinuire atăt mai amară
Cu căt a mea soartă eu n'amu meritatu.

O noapte fatală! o noapte cumplită!
Pe patu-mi de trudă dormeamu obositu,
Era despre ziuă; soția-mi iubită
Șepea lăngă mine... unu visu, visu cumplitu!

Vĕduiu: in bĕtrăne păduri depărtate
Părea că mĕ aflu; eram călătoru;
Dar calea perdusem; pe ramuri uscate
Cănta cucuveaoa cu glasu cobitoru.

Copacii in preajmă-mi părea că 'nviească,
Din toată tulpina unu gemetu eșeà,
Flămăndă, cumplită, vedeam că'mi urmească
O ceată turbată de lupi, ce urlà.

Și eu fugeam iute, fugeam cu grăbire,
Dar locul sub mine de sănge 'nchegatu
Silințe'mi zadarnici punea 'mprotivire;
D'o rece sudoare eram inundatu.

Suflà unu vĕntu iute, și luna 'ngrozită
In spațiuri vecinici trecea alergĕndu,
Cu stinsele'i rase, cu fața'i pălită
Intinse pustiuri abea luminăndu.

www.dacoromanica.ro

Apoi de o dată in nori se ascunse,
Și lipsa ei dede cumplitul semnalu;
In spaima nespusă ce atunci mĕ pĕtrunse,
Vĕḑuiu trecĕndu moartea pe palidu'i calu.

Scheletu d'altă lume, cu forme cumplite,
Rinjindu către mine privea neclintitu:
In măna'i uscată, in unghi ascuțite
Ținea o femee... Din capu'i sdrobitu

Mușcà căte o dată, mușcà cu turbare,
Și creeri și oase din gură'i cădea:
Uimitu remăsesem: la ori-ce mișcare
Părea că ea rupe din inima mea.

Dar ceata de fiare o vĕdu.. mĕ sosesce...
Ferbintea-'i suflare acum o simțiu...
Mĕ plecu, catu, și măna'mi grea peatră 'ntălnesce,
Curagiu desnădejdea imi dă, și... isbiiu...

Unu țipetu s'aude:.. eu saiu in picioare,
Din somnu-mi de groază atunci deșteptatu.
Soția-mi lipsită d'a vieți suflare
Zăcea... capu'i tĕnĕru era sfărămatu!

D'atunci ḑile multe, și nopți osăndite
Pe fruntea'mi trecură! eu nici am simțitu
A lor osebire; vedenii cumplite
Și țipetu-acela in veci m'a 'nsoțitu.

www.dacoromanica.ro

Resună elu seara, l'audu dimineața,
Precum in minutul prin crimă 'nsemnatu;
Si eu trăescu ăncă! trăescu, căci viața,
Amară pedeapsă, in daru mi s'a datu.

Aci așteptu vremea și ḑiua dorită;
Să vĕdu dacă dreptul cerescu impĕratu
Privesce la fapta-mi ce este cumplită,
Sau numai la cugetu ce este curatu.

www.dacoromanica.ro

MARIOARA.

—„Dragul dulce-al vieței mele
La oaste s'a dusu,
Și de-atuncea, soare, stele,
Toate au apusu!

Mâna mea l'a lui plecare
Calu-i a 'nfrĕnatu,
Și 'ntr'o dulce sărutare
Inima mi-a datu."

Astfel cântă Marioara
Dup' al ei iubitu,
Și pe față-i lăcrimioara
Dulce a 'nfloritu.

www.dacoromanica.ro

Ansĕ eată că sosesce
Mândrul ei amoru,
Şi în noaptea ce domnesce
Spune al sĕu doru.

—„In cămpia sângeroasă
Fraţii mi-am lăsatu,
Şi la tine-a mea frumoasă
Eată c'am sburatu.

Căci, veḑi tu, o dulce nume,
Ângeru ce iubescu!
Fără tine 'n astă lume
Nu potu să trăescu.“

—„Ce ḑici tu, o neferice,
Mândrul meu iubitu!
Aşa dar eu nu-ţi voiu ḑice:
Bine ai venitu!

Dar de nu poţi fără mine
In lume-a trăi,
La batae eu cu tine,
Haide, voi veni!“

Amĕndoi pe cai s'aruncă
Şi prin noapte sboru,

www.dacoromanica.ro

Şi trecĕndu prin verdea luncă
Cănta cu amoru:

„Dacă nu poţi fără mine
In lume-a trăi,
Pentru ţeară, eu cu tine
Dulce voiu muri.“

www.dacoromanica.ro

BANUL MĂRĂCINĂ.

I.

Sus la munte ninge, plouă,
La Craiova pică rouă
Din a nopții ochi ceresci
Și din ochii omenesci.
Dar ce plăngu Românii oare?
Sufletul de ce ii doare?
Plăngu unu măndru frățioru
Deslipitu de sinul lor.

Banul tĕnĕru Mărăcină,
Cărui Oltul se inchină,
De pe malu-i a plecatu
Pe-unu fugaru ne'ncălecatu;

www.dacoromanica.ro

A plecatu in lungă cale
Cu ceata slugilor sale
Şi cu cinci-ḑeci de voinici
Adunaţi toţi de pe-aici.

Ei păşescu peste hotare,
Trecu prin satele Maghiare,
Prin oraşele Nemţesci,
Prin ţeri lungi impĕrătesci,
Şi, in dragostea moşiei,
Ducu Vulturul Romăniei
Care'n auru lucitoru
E cusutu pe steagul lor.

Tot pe-a Dunărei verḑi maluri
Unde umbra'i joacă 'n valuri,
Merge măndrul Craiovanu
Căte ḑile's intr'unu anu,
Şi ficiorii mi-lu urmează,
Şi fugarii lor nechează,
Şi străinii ce 'ntălnescu
Stau in cale de'i privescu.

Pasă ceata călătoare
Căud pe noapte căud pe soare.
Lungu e drumul, lungu şi greu!
Unde mergu aşa mereu?
Ei se ducu la vitejie,
Căci au tainica solie
De-a sădì in viitoru
Re'nvierea ţerei lor!

www.dacoromanica.ro

II.

Colo 'n ţermuri depărtate,
In a Franţiei cetate
Vechiul Luvru e deschisu
Poporimei din Paris,
Care-aleargă să privească
Armia Cavalerească
Ce din zori s'a adunatu
Lăng' alu Regelui palatu.

Sala tronului e plină
De o magică lumină
Ce se varsă din seninu
Pe frumoase flori de crinu,
Şi pe dame strălucite
Tot in auru invĕlite,
Şi pe nobili mult vestiţi
Tot cu feru acoperiţi.

Filipu Regele s'arată
Cu-a sa frunte 'ncoronată
Şi le ḍise: „Nobili fraţi!
„Scoateţi spada şi juraţi,

www.dacoromanica.ro

„Din a noastră dulce ţeară
„Duşmanul străinu să peară!“
Mii de glasuri strigu: „Jurămu
„Franţia s'o liberă.mu!“

Eată că în sala mare
Unu străinu de-odată pare,
Tĕnĕru, mândru, naltu, frumosu,
La ochire luminosu.
Elu spre tronu măreţu păşesce,
Lângă Rege se opresce,
Şi din gură ḑice-aşa:
„Să trăesci Măria ta!“

Toţi s'apropie degrabă.
—„Ce vroesci?“ Regele 'ntreabă.
—„Sunt Românu de la Carpaţi,
„Ş'aducu cinci-ḑeci de barbaţi,
„Ce sunt gata ca şi mine
„De-a murì toţi pentru tine,
„Apărându cu braţul lor
„Franţia ş'alu ei onoru!

„Ţeara mea cu blânde şoapte
„Mi-a ḑisu tainic intr'o noapte:
„Mergi, copile, inarmatu
„La apusul depărtatu.
„Mergi de varsă alu tĕu sânge
„Pentru Franţia ce plânge,
„Căci şi ea pe viitoru
„Mi-a venì in ajutoru.“

www.dacoromanica.ro

Uimitu Regele-atunci ḑice:
—„Bunu sositu la noi, voinice!
„Spune noue cine esci?
„In Carpați cum te numesci?—
—„Eu sunt Banul Mărăcină
„Cărui Oltul se inchină.—
—„Ține spada mea in daru,
„Bravu Marcheze de Ronsar!“

www.dacoromanica.ro

DANIIL SIHASTRU.

Sub o ripă stearpă pe unu riu in spume,
Unde unu sihastru a fugitu de lume,
Cu vĕrsarea serii unu străinu sosì.
—*Stefan al Moldovei* vine a-ți vorbì!

—*Stefan al Moldovei*, Daniil ii spune,
Să aștepte afară! sunt in rugăciune.

—Bunule părinte! sunt rănitu și 'nvinsu;
Insuși a mea mumă astădi m'a respinsu!
Viu să-ți cer povață, dacă nu-i mai bine
Turcilor Moldova d'astădi să se 'nchine? "

Daniil Sihastru domnului a ḑisu:
—„Mĕ inșeală-auḑul ori eu am unu visu?

www.dacoromanica.ro

Capul ce se pleacă paloşul nu-l tae,
Dar cu umilinţă lanţu-l incovoae!
Ce e oare traiul, dacă e robitu?
Sĕrbătoare-n care nimeni n'a zimbitu?
Viaţa şi robia nu potu sta 'mpreună,
Nu e tot d'odată pace şi furtună.
Doamne! tu ai dreptul a schimba-n morměnturi
Pentru ne-atărnare oameni şi pămĕnturi;
Dar nu ai p'acela ca să-i umilesci!
Poţi ca să ii sfarămi; dar nu să-i robesci!
Dacă măna-ţi slabă sceptrul ţi-o apasă,
Altuia mai harnicu locul tĕu il lasă!
Căci mai bine este supusu lăudatu,
De căt cu ruşine domnu şi atărnatu!"

Dupre-aceste vorbe, Stefan strănge-oştire
Şi 'nvingĕndu păgănii, 'nalţă-o monastire.

www.dacoromanica.ro

GONDOLA.

Mergi la Lido, barcarolă!
Ḍicu doi juni ce-și alegeau
O gondolă 'ntre gondole
Și riḍĕnd in ea săreau.

Ca o umbră ușurică
In lagună ea plutea,
Era neagră mititică
Ș'unu braṭu tare o ducea.

Revărsa o lună plină
Peste dealuri dulci luciri,
Făcea brazde de lumină
A lopeṭii dulci loviri.

www.dacoromanica.ro

Intinși moale pe covoare
Beți d'amoru se sărutau
Și in vise răpitoare
Acei juni se legănau.

O divină melodie
De odată s'auḍì,
Și in vorbe d'armonie
Vocea ei așa vorbì:

„Să golimu, o al meu mire!
Să golimu cupa d'amoru,
Și pe aripi de iubire
Să sburămu din noru in noru!

„Ca albina atĕrnată
De o rosă, de unu crinu,
Soarta mea fuse legată
De-al teu rĕu sau bunu destinu.

„Tot așa și a mea busă
E lipită de a ta,
Pentru tine eu sunt musă,
Pentru mine vei cântà.

„Intr'unu cântecu ne vomu duce
De la-apusu pănă la zori,
Iți voiu face leagănu dulce
P'al meu sinu de albe flori.

www.dacoromanica.ro

„Iți voiu face și o mantă
D'al meu pĕru de abanosu,
Și de scumpa ta amantă
Cerul chiar va fi gelosu.

„Spune, nu-e așa iubite,
Că vomu fi prea fericiți?
Și că ḑile d'aurite
Vomu trăi nedespărțiți?“

Ea cântarea nu sfărșise,
Când gondola șovăi—
„Ce faci scumpe?“ fata ḑise
Și ca ceara 'ngălbenì.

— Oh! voescu ca fericirea
Să o oprescu in al ei sboru,
Voiu să cautu nemurirea
Deșertându cupa d'amoru.

Noi asemene momente
Nu o să mai intălnimu . . .
Ai să ḑicemu vieței: du-te!
Și in brațe să murimu.

www.dacoromanica.ro

GROZA.

Galbenu ca făclia de galbenă ceară
Ce aproape'i ardea,
Pe-o scăndură veche aruncatu afară,
De somnul celu vecinicu Groz' acum dormeà,
Ear după elu nime, nime nu plăngeà!

Poporu 'mprejuru'i tristu, cu 'nfiorare,
La elu se uità;
Unii făceau cruce; alţii, de mirare,
Cu măna la gură capul clătină
Ş'incetu lăngă dĕnsul se şoptiau aşa:

„Elu să fie Groza celu vestitu in ţeară,
„Şi'n sănge 'ncruntatu!

www.dacoromanica.ro

„Elu să fie Groza, celu ce ca o fiară,
„Fără nici o grijă de negrul păcatu,
„Au stinsu ḍile multe și lege-au calcatu!“

Unu moșneagu atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergĕndu,
Scoase doi bani neteḍi din vechia sa pungă,
Lăngă mortu ii puse, măna'i sărutăndu,
Mai făcù o cruce și ḍise plăngĕndu:

„Oameni buni! anu iarnă bordeiu-mi arsese,
„Și pe-unu geru cumplitu
„Nevasta-mi cu pruncii pe cămpu remăsese.
„N'aveamu nici de hrană, nici ţolu de 'nvĕlitu,
„Și nici o putere!.. eram prăpăditu!

„Nu asceptamu altă din mila cerească
„Decăt a murì,
„Căud creștinul ista, Domnu-lu odihnească!
„Pe-unu calu albu ca iarna in dealu se ivì,
„Ș'aproape de mine calul își oprì.

„Nu plănge, imi ḍise, n'ai grijă Romăne,
„Fă peptu bărbătescu;

www.dacoromanica.ro

„Na, să-ți cumperi haine și casă și pâne....
„Și de-atunci copii-mi ce-lu tot pomenescu,
„Oameni buni! de-atunce in tihnă trăescu.“

Și, sărutându-mortul, bătrânul moșneagu
Oftâ și se duse cu-alu seu vechiu toiagu;
Ear poporu 'n sgomotu strigâ, plinu de jale:
„Dumnedeu să ierte pĕcatele sale!“

www.dacoromanica.ro